

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YEREL YÖNETİCİLERİN YEREL DEMOKRASİ
ALGISI: MALATYA BELEDİYE MECLİS
ÜYELERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Oğuzhan GÖKTOLGA

Hazırlayan
Ceren ELÇİ DİKENLİ

Malatya 2021

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

YEREL YÖNETİCİLERİN YEREL DEMOKRASİ ALGISI:
MALATYA BELEDİYE MECLİS ÜYELERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
Ceren ELÇİ DİKENLİ

DANIŞMAN
Doç.Dr. Oğuzhan GÖKTOLGA

MALATYA 2021

HER ZAMAN YANIMDA OLUP BANA İNANAN

SEVGİLİ EŞİM KORKUD HASAN DİKENLİ'YE

İTHAFEN...

ONUR SÖZÜ

Doç Dr. Oğuzhan GÖKTOLGA' nın danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım **Yerel Yöneticilerin Yerel Demokrasi Algısı: Malatya Belediye Meclis Üyeleri Üzerine Bir Araştırmabaşlıklı** bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

...../...../2021

Ceren ELÇİ DİKENLİ

ÖZET

ELÇİ DİKENLİ, Ceren, “Yerel Yöneticilerin Yerel Demokrasi Algısı: Malatya Belediye Meclis Üyeleri Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, Malatya, 2021.

Yerel yönetimler halka yakınlığı açısından en etkili hizmet birimleridir. Aynı zamanda merkezi yönetimin asıl işlerine daha iyi odaklanabilmesini sağlamaktadır. Yerel demokrasinin uygulama alanı olarak yerel yönetimlerde idare ve bölge halkı arasında bir dayanışma söz konusu olmalıdır. Yönetenler ve yönetilenler arasındaki bu iş birliği yönetimin iyileştirilmesi ve demokratikleştirilmesi açısından çok önemli bir yere sahiptir.

Bu araştırmada yerel idarecilerin yerel demokrasi üzerine anlayışları ve bu kapsamdaki görüşlerini belirtmek hedeflenmiştir. Araştırmanın örneklemi Malatya ilindeki Büyükşehir Belediye Meclisi Üyesi olan 50 kişiden oluşmaktadır ve veri toplama yöntemi olarak nitel araştırma yöntemlerinden anket yöntemi belirlenmiştir.

Çalışmanın amacı, büyükşehir belediyelerindeki yönetim anlayışının yerel demokrasi açısından değerlendirilmesi ve bu bağlamda büyükşehir belediye yönetimlerinin şeffaf, hesap verebilir, halkın aktif olarak süreçlere dahil olduğu ve böylelikle demokratik katılımın gerçekleştiği, idari ve mali açıdan özerk, adaletli bir anlayışta olması için öneriler sunmaktır.

Belediye meclis üyelerine uygulanan anket neticesinde verilen cevap yüzdeleri incelendiğinde uygulamada yerel demokrasi kavramının farklı anlaşıldığı görülmektedir. Klasik yönetim algısı olarak karar alma noktasında dahil olmadığı müddetçe vatandaşın katılımı desteklenmektedir. Fakat yerel demokrasi anlayışına göre vatandaş karar alma süreçlerine de dahil edilmelidir. Toplantıya katılmak, toplantıda fikir beyan edip kararlarda etkili olmadıkça tek başına bir şey ifade etmeyecektir. Bu noktada klasik yönetim algısından yerel demokrasi anlayışına geçişte eksiklikler olduğu ve bunun iyileştirilmesi ve daha iyi algılanması gerektiği anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Demokrasi, Yerel Demokrasi, Katılım

ABSTRACT

ELÇİ DİKENLİ, Ceren, “Local Administrators' Perception of Local Democracy: A Study on Malatya Municipal Councilors”, M. S. Thesis, Malatya, 2021.

Local governments are the most effective service units in terms of proximity to the public. It also enables the central government to better focus on their core business. As the application area of local democracy, there should be a solidarity between the administration and the people of the region in local governments. This cooperation between the rulers and the ruled has a very important place in terms of improving and democratizing the administration.

In this research, it is aimed to state the understanding of local administrators on local democracy and their views in this context. The sample of the research consists of 50 members of the Metropolitan Municipality Council in the province of Malatya and the survey method, one of the qualitative research methods, was determined as the data collection method.

The aim of the study is to evaluate the management approach in metropolitan municipalities in terms of local democracy, and in this context, to offer suggestions for the metropolitan municipality administrations to be transparent, accountable, in which the people are actively involved in the processes and thus democratic participation is realized, administratively and financially autonomous, and in a fair understanding.

When the response percentages given as a result of the survey applied to the municipal council members are examined, it is seen that the concept of local democracy is understood differently in practice. As a classical governance perception, citizen participation is supported as long as they are not included in the decision-making point. However, according to the understanding of local democracy, citizens should be included in the decision-making processes. Attending the meeting will not mean anything on its own unless you express your opinion at the meeting and be effective in the decisions. At this point, it has been understood that there are deficiencies in the

transition from the classical governance perception to the understanding of local democracy and this needs to be improved and perceived better.

Keywords: Democracy, Local Democracy, Participation.

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
GRAFİKLER LİSTESİ	xii
GİRİŞ	1

I.BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLER: TARİHSEL, KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Tarihsel Süreçte Yerel Yönetimler	4
1.2. Yerel Yönetim Kavramı	5
1.2.1. Yerinden Yönetim ve Türleri	5
1.2.1.1. Siyasal Yerinden Yönetim.....	6
1.2.1.2. Yönetimsel Yerinden Yönetim	6
1.2.1.3. Hizmet Yönünden Yerinden Yönetim.....	7
1.2.1.4. Yerel (Coğrafi) Yerinden Yönetim.....	7
1.3. Türkiye'de Yerel Yönetimler	7
1.3.1. Tarihsel Seyir	8
1.3.2. Türkiye'de Yerel Yönetim Örgütleri	9
1.3.2.1. İl Özel İdaresi	9
1.3.2.2. Belediye	10
1.3.2.3. Köy	11

II. BÖLÜM

DEMOKRASİ KAVRAMI

2.1. Demokrasinin Tarihsel Gelişimi	15
2.2. Demokrasi Türleri.....	17
2.2.1. Doğrudan Demokrasi	17
2.2.2. Yarı Doğrudan Demokrasi	18
2.2.3. Temsili Demokrasi.....	18
2.3. Modern Demokrasi Teorileri	18
2.3.1. Seçkin Demokrasi	19
2.3.2. Çoğulcu Demokrasi	19
2.3.3. Katılımcı Demokrasi	20
2.3.4. Ekonomik Demokrasi.....	21
2.3.5. Sosyal Demokrasi.....	22
2.3.6. Eleştirel Demokrasi	22
2.3.7. Radikal Demokrasi.....	23

III. BÖLÜM

YEREL DEMOKRASİ

3.1. Tanım	26
3.2. Tarihsel Gelişme.....	27
3.3. Yerel Demokrasinin Dayandığı İlkeler	27
3.3.1. Özerklik	27
3.3.2. Halk Katılımı	28
3.3.3. Yönetimde Şeffaflık	30
3.3.4. Hesap Verebilirlik	31
3.4. Yerel Demokrasinin Güçlendirilmesi.....	32
3.4.1. Yönetişim.....	32

3.4.2. Kamuoyu Yoklamaları.....	33
3.4.3. Sivil Toplum Kuruluşları.....	34
3.4.4. Dilekçe ve Bilgi Edinme Hakkı.....	35
3.4.5. Kent Konseyleri	35
3.4.6. Halk İnisiyatifi	37

IV. BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLER VE YEREL DEMOKRASİ İLİŞKİSİ

4.1. Yerel Demokrasinin Gelişmesinde Yerel Yöneticilerin Rolü.....	39
4.2. Yerel Yöneticilerin Yerel Demokrasiye İlişkin Olumlu Algısı.....	40
4.3. Yerel Yöneticilerin Yerel Demokrasiye İlişkin Olumsuz Algısı	41

V. BÖLÜM

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

5.1. Bulgular.....	42
5.1.1. Vatandaşların Belediye Toplantılarına Katılımı	43
5.1.2. Kent Konseyi.....	45
5.1.3. Belediye Çalışan Görüşleri	47
5.1.4. Seçmenlik Ve Yerleşiklik	49
5.1.5. Yetki Paylaşımı Sorunu	51
5.1.6. Şeffaflık.....	57
5.1.7. Lider Odaklı Yönetim	58
5.1.8. Halk İnisiyatifi	60
5.1.9. Mali Özerklik.....	61
5.2. SONUÇ VE ÖNERİLER	64
KAYNAKÇA.....	67
Ek 1: Anket	74

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 5.1: Toplantıya katılım.	43
Grafik 5.2: Gündemdeki konular üzerinde görüş bildirme.	44
Grafik 5.3: Gündemde olmayan bir konunun görüşülmesini isteme.	44
Grafik 5.4: Kent konseyi kararları.	46
Grafik 5.5: Kent konseylerinin şehir yönetimindeki aktifliği.	46
Grafik 5.6: Kent konseylerinin özerkliği.	47
Grafik 5.7: Belediye çalışanlarının görüşleri.	48
Grafik 5.8: Belediyenin memur idarecilerinin oy hakkı.	48
Grafik 5. 9: Belediyelerdeki memurluklar ve idari pozisyonlar için ikamet şartı.	49
Grafik 5.10: Yerel seçimlerde oy kullanabilmek için seçmenin ikamet şartı.	50
Grafik 5.11: Yerel seçimlerde vatandaş olmayanların ikamet şartıyla oy kullanması.	51
Grafik 5.12: Yöre halkının oyuyla belediye vasfının kaldırılması veya başka bir belediyeyle birleştirilmesi.	52
Grafik 5.13: Parasal olarak belirli bir miktarın üzerindeki yatırımlarda referandumla yöre halkının onayı.	52
Grafik 5. 14: Düzenleme ve yatırım yapılırken bundan etkilenecek yöre halkı veya kurumlardan bir komisyon oluşturmak.	53
Grafik 5.15: Belirli bir alanda bir düzenleme yaparken, o alana ilişkin kuruluşlardan görüş almak.	54
Grafik 5.16: Belirli bir evet oyunun altında bir oranla kabul edilen kararların halk onayına sunulması.	54
Grafik 5.17: Bir hizmet ve/veya yatırım yapılırken nihai karar vericilerin mahalle sakinleri olması.	55
Grafik 5.18: Belirli bir süreyle dönüşümlü belediye meclis üyeliği.	56
Grafik 5.19: Belediye başkanlıkları boşaldığında yeni başkanının meclis tarafından değil yeni bir seçimle belirlenmesi.	56
Grafik 5.20: Bütçe gerçekleştirmelerinin vatandaşlarla paylaşılması.	57
Grafik 5.21: Parasal olarak belirli bir miktarın üzerindeki ihalelerin canlı olarak yayınlaması.	58

Grafik 5.22: Seçilmiş belediye başkanının yöre halkı oylamasıyla görev süresi bitmeden görevinden alınabilmesi.	59
Grafik 5.23: Seçilmiş belediye meclisi üyesinin, yöre halkı oylamasıyla görev süresi bitmeden görevinden alınabilmesi.	59
Grafik 5.24: Vatandaşların belli bir imza sayısı şartıyla gündemde olmayan bir hizmet veya yatırımın gerçekleşmesini sağlayabilmesi.	60
Grafik 5.25: Vatandaşların belli bir imza sayısı şartıyla başkan veya meclisin aldığı bir kararı iptal edebilme hakkı.	61
Grafik 5.26: Belediyelerin Gelir Vergisi'nden pay alabilmesi.	62
Grafik 5.27: Belediyelerin yatırım miktarı sınırı olmaksızın herhangi bir üst otoriteden onay almaması.	62

GİRİŞ

Yüzyıllardır tartışılan ve üzerinde uzlaşıya varılamayan bir kavram olarak demokrasi hayatın her alanında var olması gereken bir olgudur. Bu alanlardan biri de yönetim alanıdır. Yönetim alanında demokrasinin yokluğundan söz edilemez. Onu bu denli önemli yapan şey, bireyle olan bağılantısıdır. Demokrasi, bireylere özgürlük ve eşitlik tanıma anlamında çok büyük bir yere sahiptir. Her alanda olduğı gibi yönetim alanında da bunun korunması çok önemlidir.

Yerel düzeyde yönetim, bölge halkının etkinlik ve katılım göstererek söz sahibi olmasının amaçlandığı bölgesel yönetimdir. Yerel yönetimler halka yakınlığı açısından en etkili hizmet birimleridir. Aynı zamanda merkezi yönetimin asıl işlerine daha iyi odaklanabilmesini sağlamaktadır. Yerel demokrasinin uygulama alanı olarak yerel yönetimlerde idare ve bölge halkı arasında bir dayanışma söz konusu olmalıdır. Yönetenler ve yönetilenler arasındaki bu iş birliği yönetimin iyileştirilmesi ve demokratikleştirilmesi açısından çok önemli bir yere sahiptir. Vatandaşların üzerlerine düşen görevi yapıp, katılım sağlayıp, istek ve görüşlerini bildirmeleri, idarecilerin de her ne kadar halk tarafından seçilmiş olsalar da gerekli her noktada tekrar halka dönüp, danışıp, gerekenlerin yapılması noktasında çalışmaları gerekmektedir.

Ülkemizde yerel yönetim birimleri il özel idareleri , belediyeler ve köyler olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Bu alanda ilk teşkilatlanma çalışması belediyeçilik üzerine olmuştur. Çalışmalar 1854 yılında İstanbul Şehremanetinin kurulmasıyla başlamış, 1857 yılında Altıncı Daire-i Belediye'nin kurulması ve 1877 yılında Dersaadet Belediye Kanunu'nda yer alan değişikliklerle uzun yıllar boyunca devam etmiştir.

Büyükşehir belediyelerinin varlığına ilişkin ilk dolaylı düzenleme 1981 tarihli ve 2561 sayılı Kanun ile olmuştur. Bu Kanun ile büyük kentlerin çevresindeki belediye ve köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılarak, “belediye şubesi” veya “mahalle” olarak yakınındaki büyükşehire bağlanması kararlaştırılmıştır. Bu dönemin en önemli düzenlemesi de 1982 Anayasası'dır. 1982 Anayasası'nın 127. maddesindeki “büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirilebilir” hüküm ile büyükşehir belediyelerinin kuruluşuna olanak sağlayan bir anayasal temel oluşturulmuştur. Daha sonrasında yine bu hükme dayanılarak 1984 yılında 3030 sayılı Büyükşehir Kanunu

ıkarılmıştır. Bu kanunla birlikte ülkemizde büyükşehir ölçeğindeki belediyelerimiz için iki kademeli yönetim modeli uygulanmaya başlamıştır. İlk olarak Ankara, İstanbul ve İzmir'de başlayan bu uygulama ilerleyen tarihlerde daha da artmış, son olarak 2012 yılında kanunlaşan ve 2014 yerel seçimleriyle birlikte yürürlüğe giren 6360 sayılı Yasa kapsamında ülkemizde büyükşehirlerin sayısı 30'a ulaşmıştır. Bu 30 ilde büyükşehir belediye sınırları il mülki sınırına kadar genişletilmiş, bu illerde köylerin, belde belediyelerinin ve il özel idarelerinin tüzel kişiliği kaldırılarak, sadece belediyelerin olduğu bir yerel yönetim sistemi inşa edilmiştir (elik, 2020: 3-4).

Bu noktada tezin temel amacı, büyükşehir belediyelerindeki yönetim anlayışının yerel demokrasi açısından değerlendirilmesi ve bu bağlamda büyükşehir belediye yönetimlerinin şeffaf, hesap verebilir, halkın aktif olarak süreçlere dahil olduğu ve böylelikle demokratik katılımın gerçekleştiği , idari ve mali açıdan özerk, adaletli bir anlayışta olması için öneriler sunmaktır. Malatya büyükşehir belediyesinde meclis üyelerine uygulanan anket çalışmasında yerel demokrasi anlayışı bağlamında büyükşehir belediye yönetiminin olumlu ve olumsuz yönleri araştırılmış, meclis üyelerinin yerel demokrasiye bakış açıları incelenmiş ve buna uygun olarak öneriler geliştirilmiştir.

Tez, giriş dahil olmamak üzere beş bölümden oluşmaktadır. Tezin "Yerel Yönetimler" başlıklı birinci bölümünde ilk olarak yerel yönetimler üzerine literatürde yer alan tanımlamalara yer verilmiş daha sonra yerel yönetimlerin tarihsel seyri ve Türkiye'de yerel yönetim örgütleri incelenmiştir.

Tezin "Demokrasi Kavramı" başlıklı ikinci bölümünde öncelikle literatürde yer alan demokrasi tanımlamalarına yer verilmiş ardından demokrasinin tarihsel gelişimi başlığı altında antik dönemde demokrasi kavramı ve modern dönemde demokrasi kavramı incelenmiştir. Daha sonra modern demokrasi teorileri incelenmiş ve son olarak egemenliğin kullanılması bakımından demokrasi türleri incelenmiştir.

Tezin "Yerel Demokrasi" başlıklı üçüncü bölümünde sırasıyla literatürdeki yerel demokrasi tanımları incelenmiş, tarihsel gelişme, yerel demokrasinin dayandığı ilkeler ve özerklik ve katılımı destekleyici yerel demokrasinin güçlendirilmesi üzerine yapılan çalışmalar incelenmiştir.

Tezin "Yerel Yönetimler Ve Yerel Demokrasi İlişkisi" başlıklı dördüncü bölümünde yerel demokrasinin gelişmesinde yerel yöneticilerin rolü ve bu kapsamda yerel yöneticilerin yerel demokrasiye ilişkin olumlu ve olumsuz algıları incelenmiştir. Daha sonra yerel yöneticilerin yerel demokrasi algısının ölçülmesi kapsamında idarecilerin penceresinden inceleme yapılmasının daha doğru olacağı belirtilmiş ve bir sonraki bölümde uygulanacak anketin önemine vurgu yapılmıştır.

Son olarak tezin "Genel Değerlendirme Ve Sonuç" bölümünde ise, anket çalışmasına verilen cevaplara göre yüzdeler incelenmiş ve buna uygun bir şekilde grafikler oluşturulmuştur. Araştırma sonucu elde edilen bulgular doğrultusunda daha demokratik bir belediye sistemi için öneriler sunulmuştur. Geliştirilen bu önerilerin büyükşehir belediyelerinde vatandaşın daha etkili bir biçimde süreçlere dahil olduğu ve böylelikle daha demokratik bir sistemin uygulanması için katkıda bulunması amaçlanmıştır.

I.BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLER: TARİHSEL, KAVRAMSAL VE KURAMSAL

ÇERÇEVE

Çalışmamızın ilk bölümünde incelenecek başlıklar genel itibariyle yerel yönetimlerin tarihsel süreci, yerel yönetim kavramının tanımı, yerinden yönetim ve türleri, yine tanım, tarihsel seyir ve örgütleri ile birlikte Türkiye'de yerel yönetimler başlıklarıdır.

1.1. Tarihsel Süreçte Yerel Yönetimler

Yerel yönetimlerin ortaya çıkışı devlet adlı aygıtın çıkışı ile hem zamanlıdır. Oluşumun öncelik durumuna bakıldığı zaman devlet oluşumunun, yerel yönetim kurumunun oluşması ile mümkün olduğu söylenmektedir (Güler, 1994: 4). İlk başlarda insanların kimliklerinden bahsederken hep soy kavramı etkili olmuştur. Devletin varlığı ile birlikte bu durum değişmiş ve insanların oturdukları yer etkili olmaya başlamıştır. Bu da bizi yer yönünden yerinden yönetim kavramı ile tanıştırmıştır. Soya dayalı kimlik anlayışından toprağa dayalı kimlik anlayışına geçilmiştir. Devlet kavramı ile birlikte neşet eden toprağa dayalı kimlik anlayışı yerel yönetimlerin oluşumu ve gelişimi hakkında söz sahibidir.

Daha sonraki zamanlarda yerel yönetimler sivil toplumun bir parçası olarak görülmeye başlanmış ve güçlü bir demokrasi için rolünün önemi vurgulanmaya başlanmıştır. 19. yüzyılın sonundan itibaren devletin üstlendiği görevler artmaya başlamış ve bunun neticesi olarak siyasi fonksiyonla bağlı kalmayıp, ekonomik ve sosyal fonksiyonları da yerine getirmeye başlamıştır. Görevli olduğu fonksiyonların artmasıyla birlikte, hizmetlerin daha doğru ve daha hızlı bir şekilde yerine getirilmesi için yerellik politikası önem kazanmıştır.

Dünya genelinde gittikçe yayılmaya başlayan desantralizasyon düşüncesi ve bu düşüncenin temelini oluşturan hizmette yerellik (subsidiyarite) ilkesinin uygulanmaya başlanmasıyla birlikte yerelleşme politikalarında daha fazla çalışılmaya başlanmış,

gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülkede gereken önem verilmiş ve karşılık bulmuştur (Sobacı ve Köseoğlu, 2016: 14).

1.2. Yerel Yönetim Kavramı

Bir çok tanımı olmakla birlikte en geniş anlamıyla yerel yönetimler şu şekilde tanımlanmaktadır:

Yerel yönetimler belirli bir coğrafi alanda yaşayan, yerel topluluğun bireylerine kendilerini en çok ilgilendiren konularda hizmet üretmek amacıyla kurulan, karar organları yerel toplulukça seçilerek göreve getirilen, yasalarla belirlenmiş görevlere ve yetkilere, özel gelirlere, bütçeye ve personele sahip, üstlendiği hizmetler için kendi örgütsel yapısını kurabilen, merkez yönetimi ile ilişkilerinde yönetsel özerklik den yararlanan kamu tüzel kişileridir" tanımlaması yapılmaktadır (TÜSİAD, 1992: 21).

Yerel düzeyde halkın müşterek sorunları ile ilgilenen ve bunlara çözüm arayan mekanizma olarak yerel yönetimler, bunları demokrasi kavramıyla yapar. Demokrasi ve yerel yönetim kavramları birbirleriyle son derece ilintili iki kavramdır. Yerel yönetimler, kendisi ile ilgili kararlarda söz hakkını kullanan aktif yurttaş hedefler.

Yerel anlamda yönetim demek, bölge halkının yönetimde etkinlik ve katılımı birlikte söz sahibi olması demektir. Bunun sonucu olarak merkezi devlet ile yerel halk arasındaki etkileşim artar. Yerel yönetimler halka yakınlığı açısından en etkili hizmet birimleridir. Aynı zamanda merkezi yönetimin asıl işlerine daha iyi odaklanabilmesini sağlamaktadır. Böylelikle daha etkili bir yönetimden söz edebiliriz.

Yerel yönetimler demokrasi kavramını kullanarak etkinliği amaçlar. Etkinlik kavramı hedeflerin ne olduğunun doğru tespit edilmesi ve bu hedeflere ulaşılması için gerekli çalışmaları yapmak demektir. Yerel düzeyde amaçların en doğru tespiti yine bölge halkı ile olacaktır. Bölge halkı amaç ve isteklerini belirtir, katılım sağlarsa ve yönetime bunların tespitinde yardım ederse yönetimde etkinlik sağlanmış olacaktır.

1.2.1. Yerinden Yönetim ve Türleri

Kamu hizmetlerinin düzenlenmesinde iki temel prensip vardır. Bunlardan birincisi merkezden yönetim, ikincisi ise yerinden yönetimdir. Kamu gücünün ve hizmetlerinin merkez ve merkezin hiyerarşisi içinde yer alan organlarda toplanması merkezden yönetim prensibini, merkeziyetçiliğin karşıtı olarak karar alma ve uygulama

yetkilerinin başka yetkili organlara dağıtımı da yerinden yönetim prensibini ifade eder (Çelik, 2020: 22). Bu iki yönetim biçimi birbirlerinin eksikliklerini tamamlayan ve ikisinin de aynı anda var olmasının iyi olduğu yönetim biçimleridir. Kamusal işlerin yürütülmesinde iki yönetim biçimi birlikte çalışmalıdır. İki yönetim biçimi için de literatürde çok sayıda tanımlama yapılmıştır. Tanımlamaların bu denli fazla olması yerinden yönetimin belirli değerlendirmelere göre sınıflandırılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada sınıflandırma, yetki derecesi ve uygulama alanı bakımından yapılmıştır. Buna göre yetki derecesi bakımından yerinden yönetimi siyasal yerinden yönetim ve yönetsel yerinden yönetim, uygulama alanı bakımından ise hizmet yönünden yerinden yönetim ve yerel yerinden yönetim olarak ikiye ayırabiliriz (Çelik, 2020: 23).

1.2.1.1. Siyasal Yerinden Yönetim

Siyasal yerinden yönetim, siyasi gücün merkezi idare ile yerel yönetim birimleri arasında bölüşüldüğü yönetim biçimidir. Bu yönetim biçiminde siyasi otorite merkezde toplanmamış, farklı yerel yönetim birimleri arasında dağılmıştır. Bununla birlikte bu birimlere yasama ve yürütme konularında kısmi bağımsızlık verilmektedir. Ulusal hükümet karşısında ikinci derece egemen kuruluşlar olan yerel yönetimler ve birimlerinin yetkileri federal anayasa tarafından düzenlenmektedir. Ancak yerel yönetimler, ulusal hükümet karşısında ikinci derecede egemen kuruluşlardır ve yetkileri federal anayasa tarafından düzenlenmektedir (Berkün, 2017: 643).

Yönetsel birimlerden çok işleyiş ve süreçlerle ilgilenen siyasal yerinden yönetim, temelde yerinden yönetimin ortaya çıkardığı siyasal etkilere odaklanır ve bu etkilerle ilgilenir. Bu anlamda demokratikleşme, karar alma süreçleri, temsil, yönetişim, siyasi rekabet gibi konular siyasal yerinden yönetimin ilgilendiği konulara örnek teşkil eder (Arıkboğa, 2018: 8).

1.2.1.2. Yönetsel Yerinden Yönetim

Kamu yönetimi bünyesinde tüzel kişiliği bulunan bazı kurum ve kuruluşlara karşılık gelmektedir (Bozatay ve Kızılkaya, 2016: 614-615). Bu sistemde yönetime

veya kamu tüzel kişilerine, yerel çıkarları koruyup buna uygun bir biçimde yerel hizmetler yerine getirmelerini sağlayacak yetki verilmektedir. Bu yetkinin verilmesi de kanun yoluyla gerçekleşir (Görmez, 1997: 42).

1.2.1.3. Hizmet Yönünden Yerinden Yönetim

Hizmet yönünden yerinden yönetim, teknik niteliklerinden ötürü bazı kamu hizmetlerinin, merkezi teşkilattan ayrı kamu tüzel kişiliğine sahip kuruluşlar tarafından görülmesi olarak tanımlanır (Akdeniz, 2018: 9).

Hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşlarının tüzel kişilikleri de kuruluşları da kanun veya kanunun verdiği yetki dayanağında yönetsel kararlar gerçekleştirir. Kamu İktisadi Teşebbüsleri, RTÜK ve Üniversiteler, hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşlarına verilecek örneklerdir (Kocabaş, 2020: 18).

1.2.1.4. Yerel (Coğrafi) Yerinden Yönetim

Yerel (coğrafi) yerinden yönetim, belirli bir alan veya bölgede yaşayan insanların ortak ihtiyaçlarını karşılayabilmek için oluşturulmuş özerk kuruluşlardır. Yerel (Coğrafi) yerinden yönetim kuruluşları "yerel yönetimler" olarak da isimlendirilmektedir (Belli, 2017: 110).

Yerel yönetimlerin bir çok tanımı mevcutken öne çıkan özellikleri ile birlikte genel olarak tanımlarsak; yerel yönetimler, belirli bir coğrafi bölgede yaşayan insanların ortak ve genel ihtiyaçlarını karşılamak için kurulmuş, görev ve yetkileri yasalarla belirlenmiş, merkezi idarenin denetimine tabi, karar organları seçimle iş başına gelen, tüzel kişiliğe sahip yönetim birimleridir (Çelik, 2020: 25).

1.3. Türkiye'de Yerel Yönetimler

Türkiye tarihine baktığımızda yerel yönetimlerin çok eski bir tarihi olduğunu söylemek doğru olmayacaktır. Ancak bu durum 20. Yüzyılın başlarında modernleşme çabaları ile birlikte değişmeye başlamış ve yerel yönetimlerden bu dönemde bahsedilmeye başlanmıştır.

Toplumsal yapıların ve tarihsel gerçekliklerin farklılığı yerel yönetimlerin Batı'daki ortaya çıkış tarihine göre daha yeni olarak ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Tanzimat Reformları ve modernleşme hareketlerinin sonucunda birçok yeni yasa ve yönetsel düzenlemelerin yapılmaya başlandığı görülmüştür (Çiçek, 2014: 56).

1982 Anayasası'nın 127. maddesine göre Türkiye'de il, belediye ve köy olmak üzere üç adet yerel yönetim birimi bulunmaktadır. Bu birimlerin karar organları seçimle belirlenir ve aynı zamanda kuruluş, görev ve yetkileri 'yerinden yönetim' ilkesine uygun bir şekilde kanunla düzenlenir. Seçimler genel olarak beş yılda bir yapılır. Seçimle belirlenen karar organlarının organlık vasıflarını kaybetmeleri yargı kararına bağlıdır.

Merkezi yönetim organlarının kanunda verilen yetki dahilinde yerel yönetimler üzerinde 'idari vesayet' yetkisi vardır. Yerel yönetimler, tüzel kişiliğe sahiptir ve bu durum yerel yönetimlerin görev alanı ile ilgili karar almasını ve bunları uygulamasını sağlar. Aynı zamanda özel gelirleri bulunmaktadır.

1982 Anayasası'nın 127.maddesine göre Türkiye'de yerel yönetimlerin üç temel amacı vardır. Bunlar (Henden ve Henden, 2005: 50): " İnsanların temel haklarını kullanmalarında imkanlarının olması, Üretim ve tüketim etkinliği ve demokrasidir.

Amaçlara bakıldığında birbirleriyle olan bağlantısını görmek mümkündür. Söylenildiği gibi insanların temel haklarının kullanılmasına imkan verilmesi aslında gelişmişlik düzeyi ile bağlantılıdır. Bu da birlikte hareket edip üreten, aktif ve tüketimde etkinlik sağlayan vatandaşlarla birlikte demokrasinin gereklerini icra etmeyi sağlamaktadır.

1.3.1. Tarihsel Seyir

Türk Yönetim Tarihi'ne baktığımızda yerel yönetimlerin Tanzimat döneminde ortaya çıktığı görülmektedir. Tanzimat ile birlikte modernleşme çabaları başlamıştır. Buna binaen yerel yönetimlerde de değişimler yaşanmaya başlanmıştır.

Ülkemizde birlikte yaşama ihtiyacı sebebiyle tanzimat öncesi ortaya çıkan ilk yerel yönetim birimi köy yönetimleridir. Bu yönetim birimi neticesinde 1829 yılında muhtarlıklar kurulmuştur. 1858 yılında Osmanlı'da yapılan idari reformlar kapsamında mülki idari bölümlenmesi yeniden yapılmış, bunun sonucunda eyalet, liva, kaza ve köyler yeniden düzenlenmiştir. Böylece köyler ilk defa bir yerel yönetim birimi olarak

kabul edilmiştir. 1864 Vilayet Nizamnamesi ile birlikte köy yönetimleri yeniden düzenlenmiş ve köy yönetimleri görev ve sorumluluklarını 1924'te çıkarılan ve halen yürürlükte olan 442 Sayılı Köy Kanunu ile yerine getirmektedir (Ertaş, 2016).

1.3.2. Türkiye'de Yerel Yönetim Örgütleri

Türkiye'de yönetim sistemimiz merkezi ve mahalli yönetimler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. 1982 Anayasası'nda bu şekilde düzenlenmiştir. Mahalli idareler yerel halkın ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturulmuş, mali ve idari özerkliğe sahip tüzel kişiliklerdir. Yerel yönetimler merkezi yönetimlerden farklı olarak halka daha yakındır. Buna binaen de halkın yönetime katılımı kolaylaşmaktadır.

Yerel yönetim birimleri demokrasilerin uygulanma biçimlerine, devlet yapılarına ve siyasi yapılarına göre ülkelere göre değişiklik gösterir. 1982 Anayasası'nın 127. maddesine göre Türkiye'de il özel idaresi, belediye ve köy olmak üzere üç adet yerel yönetim birimi bulunmaktadır. Çalışmamızın bu bölümünde her birimin genel yapısı hakkında bilgiler verilmiştir.

1.3.2.1. İl Özel İdaresi

İl özel idaresi kanunda: “İl halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi” olarak tanımlanmıştır. Organları ise sırasıyla, “il genel meclisi”, “il encümeni” ve “vali’dir (Başa: 5). İl özel idareleri, il adı verilen coğrafi bölgede faaliyet gösteren tüzel kişiliğe sahip yerel yönetim birimidir. İl özel idaresi, bir yerin il statüsünü almasıyla birlikte başka bir işlem gerektirmeden kendiliğinden kurulur ve il özel idaresinin tüm kararları valinin onayına bağlı kılınmıştır. Bu da merkezi yönetime bağımlılığı arttırmaktadır.

Anayasa’nın 127. maddesinin ilk fıkrasında “il” ifadesi vardır fakat bu ifadede il özel idaresi anlaşılsa da her ilde il özel idaresi olması gerekmez. Kanun koyucu farklı gerekçelerle bazı il özel idarelerini ortadan kaldırıp bunların mahalli ihtiyaçlar doğrultusunda yerine getirdikleri görev ve sorumlulukları da yine Anayasa’nın 127. maddesindeki yeterli özellikleri taşıyan başka mahalli idare birimlerine verebilir (Muratoğlu, 2015: 70-71).

Osmanlı zamanından beri var olan il özel idarelerinin yüz kırk yıllık bir geçmişi vardır. Yönetim sistemimize dahiliyeti 1864'te Tuna Vilayeti Nizamnamesi ile kurulan “vilayet umum meclisi”yle olmuştur ve oluşumunda Fransız il (department) sistemi model alınmıştır. 1876 Kanun-i Esasi ile birlikte bu kuruluşlar tüzel kişilik kazanmış ve 1913 yılından 1987 yılına kadar geçici yasa ile yönetilmişlerdir. 1987 yılında çıkarılan yasanın yine ihtiyaçlara cevap vermemesi sonucu 2005 yılında 5302 Sayılı yasa ile daha özerk ve daha sağlam yerel yönetim birimleri olmuşlardır (Çetin, 2009: 252). İl özel idarelerinin tarihsel gelişimi göz önünde bulundurulduğunda 5302 sayılı Kanun il özel idareleri için dönüşüm noktasıdır. Gerek katılım gerek hesap verebilirlik olsun birçok konuda günün ihtiyaçlarına cevap niteliğinde hazırlanmıştır (Azaklı ve Tek, 2016: 237).

6360 sayılı kanun ile il encümeni ve il özel idarelerinin varlığı hakkında değişiklikler düzenlenmiştir. Daha önce 11 olan il encümeni üye sayısı 7 olarak belirlenmiştir. İl encümeninin başkanı aynı şekilde validir. İl özel idaresinin genel sekreterinin de il encümenin doğal üyesi olması önceki düzenlemeden farklı olarak kabul edilmiştir. İl encümeninin geri kalan beş üyesinin üçünün il genel meclisi tarafından seçilmesi , geri kalan iki üyenin ise il özel idaresinin birim amirleri arasından vali tarafından seçilmesi ve görevlendirilmesi uygun görülmüştür (Muratoğlu, 2015: 72).

6360 sayılı kanunla birlikte büyükşehir olan illerde il özel idareleri kaldırılmış ve bu illerde ilgili kurumların yetkileri büyükşehir belediyelerine , bakanlıklara ve yine 6360 sayılı kanun ile kurulan Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları'na devredilmiştir (Genç ve Korkın, 2017: 86). Buna gerekçe olarak büyükşehir olan illerin nüfusunun fazlalığı ve bu sebeple işlerin görülmesinde bütünlüğün sağlanması, daha etkin bir yönetimin gerçekleşmesi gibi sebepler ortaya konulmaktadır.

1.3.2.2.Belediye

Yerel yönetim kuruluşları içinde belediyenin yeri oldukça önemlidir. Çünkü nüfusumuzun büyük çoğunluğu belediye sınırları içerisinde yaşamaktadır. Belediye alanı mahallelere ayrılmaktadır fakat burada mahallelerin ayrı bir kişilikleri yoktur. Sadece belediyeye bağlı idari birimlerdir.Belediyenin organları ise; Belediye Başkanı, Belediye Meclisi, Belediye Encümeni 'dir. Türkiye'de belediyeler iki tanedir. Bunlar:

- Belediyeler,
- Büyükşehir Belediyeler'dir.

Belediye yönetimleri 5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre yönetilmektedir. Bu kanuna göre; belediyeler nüfusu 5000'in üzerinde olan yerleşim yerlerinde kurulmaktadır. İl ve ilçe merkezlerinde belediye kurulması da zorunludur. Nüfusu 750.000'in üzerinde olan belediyeler ise ekonomik gelişmişlik ve fiziki yerleşim durumları dikkate alınarak büyükşehir belediyeye dönüştürülebilir. Büyükşehir belediyeleri, kalabalık nüfuslu illerde belediye hizmetlerinin iyi bir şekilde işlemesi için belediyeler arasında eşgüdüm sağlar.

6360 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'na göre Büyükşehir belediyesi (Büyükşehir Belediyesi Kanunu, md.3)

a) Sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idarî ve malî özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisini,

b) Büyükşehir belediyesinin organları: Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediye encümeni ve büyükşehir belediye başkanını,

c) İlçe belediyesi: Büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan ilçe belediyesini,

d) (Mülga: 12/11/2012-6360/4 md.)

İfade eder.

Yönetim sistemimizde 150 yıllık bir geçmişi bulunan belediye, tıpkı il özel idaresi gibi, Osmanlı zamanından beri var olan yerel yönetim birimidir. 1930 yılında çıkan 1580 sayılı Belediye Kanunu, belediyecilik anlamında önemli katkılar sağlamıştır ve 75 yıl sonra yerini 03.07.2005 tarihinde kabul edilen 5393 sayılı Belediye Kanunu'na bırakmıştır (Ekodialog, 10 Nisan 2019). Yeni kanun ile birlikte 2000 olan nüfus şartı 5000'e yükseltilmiştir. İdari ve mali özerklik ilkesi getirilmiştir. Aynı zamanda mahalleler belediyelerin bir yönetim birimi haline gelmiştir.

1.3.2.3.Köy

Köy yönetimleri doksan yıldır 07.04.1924 yılında Resmi Gazete' de yayımlanan 442 sayılı Köy Kanunu çerçevesinde yönetilmektedir. Bu tarihten önce ise köyler, 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesi, ardından 1870 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi, daha sonra 1876 tarihli Bucakların Yönetimi Hakkındaki Tüzük (İdare-i

Nevahi) ve 1913 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu kapsamında yönetilmiştir (Eldem, 2015: 40).

Köy Kanunu köyü, "nüfus", "orta malları" ve "diğer taşınmazları" bakımından tanımlamıştır. Kanuna göre, "nüfusu 2000'den aşağı" olan yerleşim birimleri köydür. Yasal uygulamalar için 150 kişilik alt nüfus tabanını da ayrıca öngörmektedir. Özetle; nüfusu 150 ila 2000 arasındaki yerlerde 442 sayılı Köy Kanunu, tam ve sorunsuz şekilde uygulanmaktadır. Nüfusu 150'den az olan köylerde ise seçim yapma durumu söz konusudur ve şu durumlardan birini seçmekle mükelleftir (Eryılmaz, 2016: 217-218):

1. Etrafındaki köylerden (muhtarlıklardan) birine bağlanmak,
2. Köy Kanunu'nu eksik uygulamak,
3. Eski geleneklerine göre işlerini yapmak,
4. Bir kaç köy bir arada ise, kendi aralarında birleşerek köy (muhtarlık) olmak.

İnsanların bir arada yaşadıkları en küçük yerleşim birimi köydür. Genellikle küçük nüfuslu yerler olan köyler, tüzel kişiliğe sahip en küçük yerleşim birimleridir. Köy kurma yetkisi İçişleri Bakanlığı'na aittir. Köy tüzel kişiliğinin organları ise; Muhtar, Köy İhtiyar Heyeti ve Köy Derneği'dir. Köy dediğimiz zaman aklımıza sadece sözlük tanımı gelmemektedir. Köy aynı zamanda sosyolojik bir olgudur. İnsanların bir arada yaşama içgüdülerinden doğar. İmece ve salma isimleri verilen dayanışma örgütleri vardır. İmece usulü ile birlikte işleri daha çabuk ve kolay şekilde yaparlar. Eğer para toplanması da söz konusu ise buna da salma adı verilir. Bu kadar birlik ve beraberlik olgusu içinde yaşayan birimler olduklarından buralar aynı zamanda sosyolojik yerlerdir.

1924 yılında büyük umutlarla çıkarılan Köy Kanunu bu zamana kadar var olmakla birlikte büyük bir gelişme gösterememiştir. O dönemin şartlarına uygun bir şekilde çıkarılan kanun, üzerinden 95 yıl geçmesine rağmen yeteri kadar etkili olmayıp, günün gereksinimleri ve koşulları karşısında etkisiz kalmıştır. Bu anlaşılmasına rağmen hala yürürlüktedir. Sonuç olarak köy kanunu düzeni ile kurulan ve yönetilen köy yönetimlerinde uzun soluklu baktığımızda kalkınmanın görülmediği açıktır.

6360 sayılı kanun ile büyükşehir olan illerdeki köy idarelerinin tüzel kişilikleri kaldırılmış ve mahalle olarak bağlı oldukları ilçenin belediyesine katılmışlardır. Büyükşehir belediye teşkilatı olan illerde köyler kaldırılmış olmasına rağmen, bu

yerlerde köy mevzuatı tamamıyla sona ermemiştir. Yine 6360 sayılı kanunda köy mevzuatındaki bazı hükümlerin uygulanmaya devam edeceği ile ilgili hükümler yer almaktadır (Muratoğlu, 2015: 77). Anayasanın muhtelif maddelerinde köy kavramı görülmektedir. Bu da aslında anayasamızın sosyolojik bir kavram olarak köyün varlığını kabul ettiğini bizlere göstermektedir.

Çalışmanın devamında yerel yönetimlerle sıkı sıkıya ilişkili olan demokrasi kavramı tanım, tarihsel seyir, demokrasi türleri ve modern demokrasi teorileri ile birlikte anlatılmıştır.

II. BÖLÜM

DEMOKRASİ KAVRAMI

Demokrasi kavramı olarak halk anlamına gelen "demos" ve egemenlik, iktidar anlamlarına gelen "kratos" kelimelerinden türemiştir. Klasik tanımıyla demokrasi, bu iki kelimenin birleşimi olarak "halkın egemenliği" temeline dayanan yönetim biçimidir. Demokrasi kavramı sadece halkın egemenliği tanımıyla kalmayacak kadar geniş çaplı bir kavramdır. Bunun sebebi demokrasi kavramının çok uzun bir geçmişe sahip olmasıdır. Kavram, dönemlere ve bu dönemlere ait toplumlara göre farklı anlamlar kazandığı için yüzlerce tanıma sahiptir. Buna binaen tek bir demokrasi tanımlaması yapmak mümkün değildir.

Birey açısından bakıldığında zaman açık bir demokrasi tanımı yapmak mümkündür. Bir toplumdaki bireylerin korkusuzca hakkını araması ve onu elde edebilmesi, o toplumda demokrasiden söz edilebildiğini göstermektedir (Ural, 1999: 454). Bireyin hakkını korkusuzca araması ve elde edebilmesi günümüzde sistemlere ne kadar dahil olabildiği ile yakından ilişkilidir.

Demokrasi, temelde halkın devlete hizmet etmek için var olmadığı bunun aksine devletin halka hizmet etmek için var olduğu ilkesine dayanır. Buna binaen insanlar demokratik devletin tebaası değil, yurttaşları olarak görülür. Devlet yurttaşlarının haklarını korumak için vardır ve bunun için hizmet eder, yurttaşlar da bunun karşılığı olarak devlete sadakat gösterir. (Yolcu, 2013: 93-94). Devlet vatandaşa karşı sorumludur. Fakat bunu yaparken yaptıklarından ötürü vatandaştan bir karşılık beklemez. Vatandaşların yapacağı en iyi şey devlete , yönetime sadık olmaktır.

Modern demokrasinin tanımı konusunda Robert Dahl demokrasinin varlığı için, genel kabul gören, “asgari usul” şartlar adını verdiği yedi şart belirlemiştir. Bunlar (Demir, 2010: 600):

1. Devlet politikası hakkındaki hükümet kararları üzerindeki kontrol yetkisi anayasal olarak seçilmiş organlarda toplanmalıdır.
2. Seçilmiş organlar, baskının nispeten nadir olarak görüldüğü, sık sık yapılan ve dürüstçe idare edilen seçimlerle işbaşına gelmelidir.

3. Pratik olarak bütün yetişkinler hükümetteki seçimle belirlenen organlara seçilebilme olanağına sahip olmalıdır.
4. Vatandaşların geniş tanımlanmış siyasi meselelerle ilgili ciddi cezaların tehdidi olmaksızın kendilerini ifade edebilme olanakları olmalıdır.
5. Vatandaşlar alternatif bilgi kaynaklarına ulaşma imkanlarına sahip olmalıdırlar. Bundan da öte, alternatif haber kaynakları var olmalı ve bunlar kanunlar tarafından korunmalıdır.
6. Pratik olarak bütün yetişkinler organların seçiminde oy hakkına sahip olmalıdırlar.
7. Vatandaşlar aynı zamanda bağımsız siyasal partileri ve çıkar gruplarını içine alan nispeten bağımsız kuruluş ve organizasyonları şekillendirebilme hakkına sahip olmalıdır.

Maddelere bakıldığında işin özünde demokrasinin vatandaşlar namına vücut bulabilmesi yerel yönetimlerin varlığına bağlıdır. Bu yerel yönetim birimleri yukarıdaki maddelerde söylendiği gibi, vatandaş odaklı, vatandaşların kendilerini ifade edebildikleri, kaynaklara ulaşabildikleri ve sistemin içine dahil olabildikleri biçimde hareket etmelidir.

2.1. Demokrasinin Tarihsel Gelişimi

"Demokrasi" kelimesi, yunan kökenli bir ifadedir. Kavram "demos" ve "kratein" kelimelerinin birleşmesinden oluşmaktadır. "Demos", "halk" veya "tam yurttaşlık" anlamlarına gelirken "kratein", "egemen olmak" veya "iktidar kullanmak" anlamlarına gelmektedir (Schmidt, 2002: 13). Bu bağlamda demokrasi, halkın egemenliği olarak ifade edilebilir.

"Demos" kelimesinin anlamlarından olan tam yurttaşlık ifadesini doğru anlamak gerekir. Nitekim bu ifade eski çağlardan günümüze kadar olan geniş yelpazeli süreçte ayrı zamanlarda ve ayrı dönemlerde çok farklı anlaşılmıştır.

Atina İ.Ö. 8. yüzyıla kadar krallıkla yönetilmekteydi ancak daha sonra aristokratlardan oluşan bir zümre Atina'da yönetime sahip oldu. Bu dönemde soylular ile halk arasında gerilimler yaşanmaya başlamış bu da çıkarılan Drakon ve Solon kanunları ile giderilmeye çalışılmıştır. Solon kanunları ile birlikte borç köleliği kaldırılmıştır. Özellikle Solon kanunları ile birlikte Atina'nın sınıfsal yapısının değiştiği söylenebilir (Hüner, 2013: 1). Drakon kanunları Solon kanunlarından önce konulmuş kan davalarını sona erdirmeye yönelik şiddetli cezalar içeren kanunlardı ve kanun

koyucu Drakon, üst zümreden geldiği için verilen cezalar alt sınıfları değil, üst sınıfları koruyucu nitelikte olmuştur (Antbilgi, 2019). Bu da bu kanunların halk tarafından kabul görmemesinin sebebi olmuştur. Solon kanunları, Drakon kanunlarındaki eşitsizliği düzeltmek için gelmiştir ve bu sebeple Atina'daki sınıfsal yapının değişme zamanı bu kanunlardan sonrası olarak gösterilmektedir.

Diğer Yunan polis'leri gibi Atina halkı yurttaşlar , yerleşik yabancılar ve köleler olmak üzere üç ayrı toplumsal sınıfa bölünmüş durumdaydı. Bütün yasal hak ve özgürlükler, yurttaşlarla sınırlandırılarak belli bir sınıf içerisinde kalmıştı (Akgün, 2011: 163).

Yurttaşlık kelimesinin çıkış yeri olarak Antik Yunan kabul edilir. Antik Yunan'da demokrasi yurttaşların "Agora" meydanlarında toplanıp, konu üzerinde müzakere edip, doğrudan oy kullanmaları ile gerçekleşirdi. Bütün yurttaşların fikir beyan etme ve oy kullanma hakları mevcuttu. Fakat daha sonraları gelişme göstermekle birlikte Antik Yunan'da kadınlar, köleler, gibi grupların yurttaşlık statüsü bulunmamaktaydı. Yurttaşlık statüsü yetişkin yerleşik erkeklere verilen bir haktı. Bu durum kadın ve erkeğin bir ayrıma gidilmeden evrensel eşitlik talebine aykırı olup, demokrasinin gereklerine de ters düşmektedir.

Kölelerin hakları namevcuttu. Bu durum köleliklerinin bedellerini ödeseler dahi değişmiyordu. Yine de haklarına ve yurttaşlık statüsüne erişemiyorlardı. Sadece yerleşik yabancı statüsüne ulaşabiliyorlardı. Özgür olan yurttaşlar ise her türlü hakka sahip olduğundan bunun içerisinde siyasal hakkın olmaması söz konusu değildi. Bu durum bizlere yönetimde söz sahibi olmanın, siyasette aktif katılımın aslında özgürlükle ne ölçüde bağlantılı olduğunu göstermektedir.

Antik Yunan'da iktidarı sınırlayan ilkeler mevcut değildi. Demokrasi uygularken demokrasi kavramına ters düşen, eşit olmayan uygulamalar söz konusu olabilmekteydi. Bu aşamada uygulamadaki eksiklikler "eksik demokrasi"yi tam hale getirme çabaları demokrasiyi modern demokrasi evresine geçirmiştir. Modern demokrasi kavramı, demokrasi tanımının liberalizm düşüncesiyle harmanlanmış hali olarak düşünülebilir. Bu çerçevede iktidarı sınırlandıran , bireyi ve özgürlüğü ön planda tutan liberalizm düşüncesinin demokrasi ile düşünülmesi demokrasinin boyut atlamasını sağlamıştır.

Modern demokrasiler ve demokratik anayasalar liberalizmin siyasal iktidarı sınırlama fikrini ve bu felsefeyi destekleyen ilke ve kurumları benimsemektedir. Bu ilke ve kurumların bazıları şunlardır (Uygun, 2010: 32):

- Anayasanın üstünlüğü ilkesi ve bu ilkeyi hayata geçirecek anayasa yargısı gibi kurumların varlığı
- Kuvvetler ayrılığı ilkesi
- Hukuk devleti ilkesi
- İnsan hakları ilkesi ve bu ilkeyi hayata geçirecek idari ve yargısal kurumlar
- Yargı bağımsızlığı
- İdarenin yasallığı ilkesi

Siyasal iktidarı sınırlandırmak, yönetimde keyfiliği önlemek ve insan haklarını korumak için esas alınan bu ilkeler ile demokrasideki eksiklikler tamamlanmaya çalışılmış ve daha güçlü bir yönetim elde edilmeye çalışılmıştır.

2.2. Demokrasi Türleri

Demokrasi, farklı kriterlere dayanarak farklı sınıflandırılmalara tabi tutulmaktadır. Egemenliğin kullanılması bakımından demokrasi türleri üç tanedir. Bunlar:

- Doğrudan Demokrasi,
- Yarı Doğrudan Demokrasi,
- Temsili Demokrasidir.

2.2.1. Doğrudan Demokrasi

Doğrudan demokrasi halkın egemenliğini doğrudan, aracısız kullanmasıdır. Bu demokrasi türünün mantıksal çerçevesini egemenliğin devredilemezliği oluşturmaktadır. Halkın egemenliğini kimseye devretmeden aracısız bir biçimde kendisinin kullanmasını öngörür. Doğrudan demokraside meclis söz konusu değildir. Halk alınan kararlarda doğrudan etkilidir.

Doğrudan demokraside alınan kararlar aracısız ve temsilcisiz olarak yurttaşlar topluluğu tarafından alınırlar. Bu demokrasi sistemi olması gereken yani ideal kabul edilen demokrasiye en yakın olandır. (Aktaş, 2015: 92).

2.2.2. Yarı Doğrudan Demokrasi

Yarı doğrudan demokrasilerde temsil söz konusudur fakat halk yine alınan kararlarda etkilidir. Egemenlik bu demokrasi çeşidinde halk ve temsilciler arasında paylaşılmıştır. Burada bahsedilen temsilciler yine halkın kendisinin seçtiği temsilcilerdir. Bu demokrasi türü doğrudan demokrasi ve temsili demokrasinin karışımı olarak nitelendirilebilir. Ancak referandum gibi bazı durumlarda halk doğrudan egemenlik de kullanabilir. Bazı durumlarda doğrudan egemenlik kullanılması terimin yarı-doğrudan demokrasi olarak isimlendirilmesinin sebebi olmuştur.

2.2.3. Temsili Demokrasi

Temsili demokraside halk, kendi seçtiği temsilciler tarafından idare edilmektedir. Bu demokrasi türünde seçim temel araçtır ve milli egemenlik en önemli kriterdir. Çünkü temsilciler bütün milletin egemenliğini savunur. Burada halkın doğrudan katılımı söz konusu değildir. Halkın iradesini seçimle gelen temsilciler ortaya koyar.

Bu demokrasi modelinde seçim kavramı oldukça önemlidir. Halk düzenli aralıklarla seçimler yapar ve kendilerini temsil edecek temsilcilerini seçer. Ancak halkın temsilciler seçmesi, egemenlik haklarından vazgeçtikleri anlamına gelmez. Bu durum sadece karar alma noktasında etkilidir. (Nacak, 2014: 196). Halk egemenlik hakkını kullanmaya devam etmekte ve bunu devretmemektedir. Halk gerekli katılımı sağlamaya devam etmektedir. Sadece kendileri adına karar alma noktasında temsil söz konusudur. Bu noktada seçimler tamamlandıktan sonra halk geri çekilmemektedir.

2.3. Modern Demokrasi Teorileri

Modern demokrasiyi yukarıda liberalizmin bireyci ve özgürlükçü yapısı ile bağdaştırıp tanımlamıştık. Bu çerçevede temel ilkeleri belirlerken bunların özgürlükle olan bağlantısını yadsımamak gerekir. Bu bağlamda modern demokrasi kuramlarını seçkinci demokrasi kuramı, çoğulcu demokrasi kuramı, eleştirel demokrasi kuramı, katılımcı demokrasi kuramı, bütünlükçü demokrasi kuramı olarak sınıflandırmak doğru olacaktır.

2.3.1. Seçkinli Demokrasi

Seçkinli demokrasinin temelini, “güç, toplumun iktidar yapısı içindeki sayıca az fakat en güçlü insanların oluşturduğu elit grubunda yoğunlaşmış ve merkezileşmiştir” tezi oluşturur. Burada bahsedilen elit grup, diğer gruplar üzerinde etkin ve daha baskındır. Elit yani baskın grup, diğerlerine göre daha üstün bir güce sahiptir ve onların yapamadıklarını yapar, bilmediklerini bilirler (Arslan, 2003: 119).

Kuramda yer alan seçkinler kavramı, çoğunluğun içinde orantısız yönetme gücüne sahip olan azınlıktaki kişileri kapsamaktadır. Bu kuramda egemen olan kişiler ve bu egemenliğin altında olan yönetilenler arasındaki ilişkilerle ilgilenilir. Burada bilinmesi gereken bu kuramın yalın elit kuramı olmaktan ziyade tam aksine elit-kitle ilişkilerini tartışan bir kuram olduğudur.

Kuramın akla gelen öncü ismi ise Max Weber'dir. Weber, kitlesel demokrasinin taraftarı değildir. Doğal hukuka dayanan eşitlikçi yönden çok Avrupa liberalizminin bireyselci-aristokratik yön Weber'de daha kuvvetlidir. Liberalizmin çoğunluk prensibinin "kör" bir şekilde hüküm sürmesinin aksine, toplumsal ve ekonomik yönden bağımsız olanlardan oluşan bir elitin bütün ulusu temsil etmek amacıyla konuşmasının daha iyi olacağını düşünmektedir (Bekcan, 2005: 41).

2.3.2. Çoğunlu Demokrasi

Yönetme yetkisi monarşilerde tek kişide, aristokrasilerde azınlıkta, demokrasilerde ise çoğunlukta. Demokrasi çoğunluğun yönetimde etkili olmasını savunurken aynı zamanda azınlıkta olan kesimin özgürlüklerini ve haklarını da korumaktadır. Buna binaen demokrasinin tanımına uygun düşecek nitelikte tek kişi veya azınlık değil de , çoğunluğun yönetimde etkili olması daha uygun düşecektir. Zira çoğunluk genel iradeyi açıklar. Nitekim J.J. Rousseau , Toplum Sözleşmesi'nde genel iradenin çoğunluk tarafından belirleneceğini savunmaktadır. Rousseau doğal düzende toplumun eşit olmadığını fakat toplum sözleşmesi ile birlikte herkesin egemen irade üzerinde eşit payının olmasıyla birlikte bu eşitsizliğin büyük ölçüde azalacağını söylemektedir.

Daha önceleri çoğunluk iradesinin üstünlüğü kabul eden çoğunlukçu demokrasi yerini, daha törpülenmiş şekilde, azınlığı koruyan ve farklılıkları savunan çoğunlu

demokrasi anlayışına bırakmıştır. Antik dönemde azınlık bir tehlike olarak görülürken modern dönemde çoğunluk bir tehlike olarak görülmeye başlanmış ve bu yüzden sınırlandırılmak istenmiştir. Buna literatürde "çoğunluğun despotizmi" denmektedir. Çoğunluğu sınırlandırırken yapılmak istenen ise bireyi ön plana çıkarmak , bireyin hak ve özgürlüklerinin çoğunluk tarafından bastırılması durumunu iyileştirmektir.

Çoğulcu demokrasi anlayışı yine çoğunluğun yönetimini benimser. Hatta bu anlayışta en önemli karar alma organı pozisyonundaki parlamentonun yeri de aynen korunmuştur. Çoğunlukçu demokraside parlamento sınırsız yetkilere sahipken ve parlamentonun tartışılmaz üstünlüğü varken çoğulcu anlayışta ise parlamentonun üstünlüğü yine korunmuştur fakat artık yetkileri sınırsız değildir (Hakyemez, 2003: 76).

Çoğulcu demokrasi anlayışı toplumun çoğunluk tarafından yönetilmesini destekler fakat azınlıktaki kişiler ile çoğunluğun yönetimi arasında bir denge kurulması gerektiğini söyler. Çoğunluğun yönetme yetkisinin sınırsız olmadığını, aksine azınlığın temel hakları ile sınırlı olduğunu söyler. Azınlık haklarının korunması ve ifade özgürlüklerinin bulunması da yine bu anlayışın içerdiği düşüncelerdir. Siyasal iktidarın paylaştırılmasını destekler çünkü bu yapıldığında dengenin sağlanacağı savunulur (Güçyetmez, 2017: 488).

2.3.3. Katılımcı Demokrasi

Katılımcı demokrasi, temsili demokratik sistemi gerekli kılan bütün koşulları dikkate alan ve bu sistemin işletilmesinde etkili olan mekanizmaları kabul eden bir anlayışa sahiptir. Doğrudan demokrasiyi dile getirmede en üst noktaya ulaşma ve mevcut demokratik yapıları da daha katılımcı bir hale getirme çabası esastır (Yaman, 2018: 136).

Katılımcı demokrasi temsili demokrasi eleştirisinden doğmuş bir kuramdır. Küreselleşen dünyada ulusal sınırlar dışında alınan kararları yaşamaya başlayan ülkelerde seçtikleri temsilcilerle yönetilme imkanı giderek azalmıştır. Bunun sonucunda daha farklı bir demokrasi arayışına gidilmiştir ve katılımcı demokrasi ortaya çıkmıştır. Günümüzde daha çok temsili demokrasinin eksiklerini tamamlayıcı bir görev almaktadır.

Katılımcı demokrasi karar alma süreçlerinde vatandaşın aktif olarak rol aldığı demokrasidir. Tabi ki burada aktif yurttaştan kasıt sadece "evet" veya "hayır" diyen vatandaş değildir. Katılımcı demokrasi, evet ve hayırdan daha ötesine katılabilme yetkisi verir. Fakat bu artan nüfusla birlikte imkansız hale geldiğinden daha çok ötesine karışmayan vatandaş sistemi katılımcı demokrasi olarak algılanmaktadır. Fakat gerçekte katılımcı demokrasi bundan daha fazlasıdır. Oy verme yetkisine sahip vatandaşların karar alma süreçlerinde daha yaygın bir biçimde yer almasını ve irade oluşturmalarını amaçlamaktadır.

Katılımcı demokrasi bireyden bahsederken her zaman sadece tek bir kişiden bahsetmemektedir. Bireylerin birbirleriyle ilişki içinde olup, tek başına yapamadıkları veya başaramadıkları şeyleri birlikte yapmalarından da bahseder.

- Toplumu oluşturan bireyler toplumda varlıklarını birbirleriyle ilişki içinde sürdürür ve anlamlandırır.
- İlişki içindeki bireyler, birey olarak yapamayacakları aktiviteleri ya da eylemleri gerçekleştirebilirler.
- Bu aktivitelerin kendileri ya da birikerek ortaya çıkardığı oluşumlar toplumun meşru kabul ettiği kurallara karşı emrivakiler yaratabilirler.

Bu varsayımlara dayanarak katılımcı demokrasiyi temellendirebiliriz (Tekeli: 3).

2.3.4. Ekonomik Demokrasi

Ekonomik demokrasi kuramı, pazar kurumunu demokrasi kuramına yerleştiren bir kuramdır. En önemli temsilcisi Anthony Downs'dur. Düşünsel inşaya dayanan ekonomik demokrasi kuramında Anthony Downs, ekonomi biliminin düşünce dünyasını kendi demokrasi kuramına taşımıştır. Kendi çıkarlarını maksimize etmeye çalışan üretici ve tüketiciler anlayışını partiler arası rekabete ve seçmen, parti ve hükümet arasındaki ilişkilere aktarır. Bu anlayışa göre siyaset kavramı kendi çıkarını maksimize etmeye çalışan alıcı (seçmenler) ve iş adamı (partiler) arasında ilişkinin olduğu siyasal pazar olarak tanımlanır (Bekcan, 2005: 42).

Ekonomik demokrasi temelde, siyasi alandaki katılım ve özyönetim talebinin ekonomik alana da yansımalarıdır. Farklı düzeylerde siyasal katılım olduğu gibi ekonomide de farklı düzeylerde katılım söz konusu olabilmektedir. İşçinin bu durum

karşısında yabancılaşan bir güç haline gelmemesi için ekonomik demokrasi oldukça önemli bir kavramdır (Akçay, 2015).

İşçinin normal hayatında yaşamını sürdürmesi için tükettiği ürünlerin toplam değeri, çalışırken ürettiği değerden daha azdır. İşte aradaki bu farka da "artı değer" denmektedir. Ekonomik demokrasi bu artı değerın nasıl kullanılacağı konusunda tek başına işverenin karar vermesini değil, kolektif karar vermeyi destekler. Üretim sürecinden tutun, üretim sonrası üretilenlerin dağıtımını sürecinde dahi ekonomik demokrasinin önemi yadsınamaz.

2.3.5. Sosyal Demokrasi

Demokratik Sosyalizm ile Sosyal demokrasi farklı terimler gibi anlaşıyor olsalar bile pratikte iki terim de aynı şeyleri ifade eden bir bütünün iki parçasıdır. Demokratik sosyalizm, demokrasinin gereği olan özgürlüğü savunur. Bu sebeple demokratik sosyalizm kavramını 'özgürlükçü sosyalizm' şeklinde de tanımlamak mümkündür (Kaya, 2008: 211).

Sosyal demokrasi, emekçi sınıf ile öteki sınıflar arasında devletin desteğiyle birlikte işçi haklarını güvence altına almaya çalışıp adaleti sağlamaya çalışan bir kitle hareketidir. Aşağıda sosyal demokrasinin temel ilkeleri sıralanmaktadır:

- Sınıfların çıkarı dengeye gelmelidir.
- Demokratik özgürlükler sınıfsal çıkara kurban edilmemelidir.
- Devlet ideolojisiz olmalıdır.
- Bölüşüm hakça olmalıdır.
- Ekonomik yapı çoğulcu olmalıdır. (Sinkil vd., 2017: 9)

Bu ilkeler kapsamında görülüyor ki sosyal demokrasi ilkesi özgürlük kavramı üzerine şekillenmiştir. Nitekim özgürlük de kaynakların adil bölüşümünü tartışmasız destekler. Bu da bize sosyal demokrasi kavramının temelinde "fırsat eşitliği" olduğunu göstermektedir.

2.3.6. Eleştirel Demokrasi

Eleştirel demokrasi kuramı iki ayak üzerinde durmaktadır. Birinci ayağı, bireysel önceliklerin kolektif kararlara dönüşüm sorununu oluşturur. İkinci ayağı ise, kapitalizm ve demokrasi eleştirisine dayanan siyaset kuramı ve yönetim sosyolojisidir (Bekcan,

2005: 43). Bireysel önceliklerin kolektif kararlara dönüşümü hakkında şunlar söylenebilir; istikrarlı bir çoğunluk oluşturma ve itirazsız ortak kararlar alma noktasında uygulanabilirliğinin oldukça güç olması açısından tartışmalı bir durumdur.

İtirazla karşılaşmayacak ortak kararlar alma ve siyasette istikrarlı çoğunluk oluşturup bunu koruma oldukça zor olduğundan bu noktada; çoğunluk kararlarının veya çoğunluk iradesinin hata yapabilirliği irdelenmektedir (Demir, 2010: 607). İkinci ayağındaki kapitalizm ve demokrasi eleştirisine dayanan siyaset kuramı ve yönetim sosyolojisine baktığımızda ise buna göre demokrasi kavramı; siyasal hakların, sosyal statüye olan bağlılığını ortadan kaldırmaktadır.

2.3.7. Radikal Demokrasi

Değişen ve gelişen yapı ile birlikte günümüzde talepler ve beklentiler değişmiştir. Tek başına hareket ve bireycilikten ziyade artık kolektif yaşam ve katılım daha önemli hale gelmiştir. Çoğunluk hakimiyetinden çoğulculuğa geçiş fikri ile birlikte halkın karar mekanizmalarına etkin bir şekilde katılımını ve kurumların da bu esasa göre oluşturulması gerektiğini savunan Radikal Demokrasi bu aşamada büyük önem kespetmektedir. Radikal demokrasi, farklılıkları ön plana çıkarır. Neticede bu farklılıklarla demokrasi krizini çözmek için uğraşan bir kuramdır.

Bu kapsamda, bireyi ön plana alan liberalizme karşı çoğulcu toplumu ön plana alan, siyasetin sadece "çıkar amaçlı" olarak yapılmaması gerektiğini ve toplumun farklılıklarıyla birlikte bir bütün olarak var olması gerektiğini genel hatları ile öne süren "Hegemonya ve Sosyalist Strateji, Radikal Bir Demokrasiye Doğru" adlı eserin de sahibi olan Ernesto Laclau ve Chantal Mouffe'ye göre Radikal demokrasi:

"Farklı boyunduruk altına alma biçimlerine karşı verilen çeşitli demokratik mücadeleler arasında bir eşdeğerlilik zinciri yaratmak, cinsiyet, ırkçılık ve cinsel ayrımcılığa karşı mücadeleler ve çevre mücadelelerinin yeni bir sol kanat hegemonik projede, işçilerin mücadelesi ile eklemlenmesi" olarak ifade edilmiştir (Ağgöl: 7).

"En özlü ifadesiyle radikal demokratik kuram, siyasal ve toplumsal olanı, özcü olmayan (non-essencalist) bir perspektiften açıklama, yorumlama ve buradan doğru sol siyaset yapmanın alternatif zihniyetini ortaya koyma çabasıdır" (Kahraman, 2004: 45).

Birinci ve ikinci bölümlerde "yerel yönetimler" ve "demokrasi kavramı" sırasıyla anlatılmıştır. Çalışmamızın sıradaki bölümünde bu kavramların sentezi olan ve yerel yönetimlerle birlikte uygulama alanı bulan "yerel demokrasi" kavramını incelemek yerinde olacaktır.

III. BÖLÜM

YEREL DEMOKRASİ

Yerel yönetimler ve demokrasi iç içe geçmiş son derece ilintili iki kavramdır. Yerel anlamda yönetimden söz edebilmek için demokrasinin varlığına ihtiyaç vardır. Demokrasi olmadan halkın yönetimde etkinliği ve katılımından söz etmek mümkün olmayacaktır. Yerel yönetimlerde demokrasi, yerel demokrasi kavramı ile birlikte uygulama alanı bulmuştur. Bir ülkedeki yerel yönetimler o ülkedeki demokratiklik düzeyinin de göstergesidir.

Yerel demokrasinin var olabilmesi için yerel bir iktidarın olması gerektiğini savunan bazı araştırmacılar, bu yerel iktidarın merkezi iktidardan bağımsız da olamayacağını savunurlar. Bu sebeple aslında yerel demokrasinin mümkün olmadığını söylerler ve yerel demokrasinin temeli yerel yönetimlerin demokratikleşmesi ise, olması gereken tanımın da "demokratik yerel yönetim" olduğunu vurgularlar (Görmez, 1997: 68-71). Önemli olan şey temelde demokrasinin yerel yönetimlere işlenmeye çalışılmasıdır.

Daha demokratik bir yerel yönetim için ülkelerin yerel yönetim anlayışında var olması gereken bazı ilkeler vardır. Bu ilkeler (Belli ve Aydın, 2012: 138)

- Yerel Yönetim Organlarının Bağımsız Oluşumu ve Karar Süreçlerine Halkın Katılımı,
- Yönetimsel Açıklık ve Halkın Yerel Yönetimleri Denetleyebilmesi,
- Halkın Yerel Yönetimlerde Etkin Temsili,
- Yerel Yönetimlerde Şeffaflığın Sağlanması,
- Sivil Toplumun Varlığı,
- Kurumlar Arası İlişkilerin Düzenlenmesidir.

Bu ilkeler demokrasiyi uygulamayı kolaylaştırır ve günlük hayatı daha demokratik hale getirerek düzenlemeyi amaçlar. Yerel yönetim anlayışında bu ilkeler olduğu müddetçe yerel demokrasinin uygulanması daha kolay hale gelecektir. Böylelikle şeffaf, etkili ve iyi bir yönetim ortaya çıkacaktır.

3.1. Tanım

Yerel yönetimlerle birlikte uygulama alanı bulan yerel demokrasi kavramı ile halk, ihtiyaçlarını dile getirme ve buna bağlı olarak sonuç arama konularında aktif hale gelmiştir. Yerel düzeyde halkın müşterek sorunları ile ilgilenen ve bunlara çözüm arayan mekanizma olarak yerel yönetimler, bunu demokrasi kavramıyla yaparlar. Demokrasi ve yerel yönetim kavramları birbirleriyle son derece ilintili iki kavramdır. Yerel demokrasi katılım, etkinlik ve verimliliği hedef alır. Kendisi ile ilgili kararlarda söz hakkını kullanan aktif yurttaşı hedefler.

Demokrasinin gereklerinden olan etkinlik ile birlikte halk katılımı yaygın hale gelmeye başlamıştır. Katılımın büyük birimlerden ziyade daha küçük yerel boyuttaki birimlerde daha iyi uygulanabileceğini söylemek yanlış olmayacaktır. Yerel yönetimlerde birimlerin ve yöneticilerin halka yakınlığı halkın katılımını olumlu yönde etkilemektedir.

Hizmetin halka en yakın birimler tarafından yerine getirilmesi anlamına gelen "subsidiarite ilkesi" bize yerel yönetimlerde katılımın ve yakınlığın ne derece önemli olduğunu göstermektedir. Böylece yerel yönetimlerin toplumun demokratikleşmesindeki rolü git gide artmaktadır. Aynı zamanda yerel yönetimler yerel halkın ihtiyaçlarını karşılamada görev ve yetki sahibidir. Bu durumda yerel yönetimlerin demokrasinin ayrılmaz bir parçası olduğunu söylemek gerekir. Bu etkiler de yerel yönetimlerin yerel demokrasi ile anılmasını gerekli kılmıştır.

Demokrasinin tam ve kesin bir tanımı yapılmamışken yerel demokrasi için bunu beklemek yanlış olacaktır. Çünkü demokrasi kavramı evrensel bir kavramdır. Bu konuda çok farklı tartışmalar ve tanımlamalar yapılmaktadır.

Genel bir tanım olarak yerel demokrasiyi, halkın karar alma süreçlerine doğrudan veya temsilci aracılığıyla etkin katılımı olarak tanımlayabiliriz. Yerel demokrasi ile literatürde anlamdaş olarak kullanılan yerel özerklik kavramı ise, "yerel otoritelerin, yerel halkın gereksinimlerini kendilerinin, yasal sınırlar içerisinde düzenleme ve yönetme hak ve yetkisi" olarak tanımlanabilir (Görmez, 1997: 196). Literatürde bu iki kavramın aynı anlamda kullanılmasının nedeni yerel yönetim

birimlerindeki özerk karar alma,uygulama ve yine mali özerkliğe sahip olmalıdır. Bu otoriteler bağımsız karar alabilir ve bu kararları bağımsız uygulayabilirler.

3.2. Tarihsel Gelişme

Yerel boyut, demokrasinin varlığından beri kavram için iyi bir uygulama platformu olmuştur. İlk başlarda ortaya çıkan yerel kurumların demokrasi anlayışı tartışılır nitelikte olmakla beraber dünya çapında demokrasinin önemi arttıkça bu yerel yönetim kurumlarının da demokratikleştirilmesi konuşulmaya başlanmıştır (Gürses, 2015: 54).

Yerel yönetim kurumlarının demokratikleştirilmesi için demokratikleşmenin temelini doğru tespit edilmesi gerekmektedir. Demokratikleşmenin temeli "*İnsan Hakları*" na dayanır. İnsan hakları dendiği zaman hak kavramını temel alan hukuk devleti akla gelmektedir ve doğru bir "*Demokratikleşme*" için bu kavramların bir arada ele alınması gerekmektedir (Üste, 2005: 59).

Demokratikleşme çabaları ile birlikte daha fazla değer kespeden özgürlük, eşitlik, birey kavramları yönetim sürecine de sirayet etmiş ve halk artık katılım gösterip kendileri ile ilgili kararlarda etkili olmaya başlamıştır. Tabi bunun için halkın bilgi düzeyinin arttırılması gerektiği konusunu söylemeden olmaz. Bilgi düzeyi artan birey yerel ihtiyaçlara daha iyi odaklanır ve bunlara çözüm üretme sürecinde daha etkili olabilir. Duyarlılık arttıkça da katılım daha üst seviyelere gelecektir.

3.3. Yerel Demokrasinin Dayandığı İlkeler

Yerel yönetimler yerel halkın müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere görevli kurumlardır. Bu kurumlar görevlerini yerine getirirken yerel demokrasiye bağlılıklarını göstermektedirler. Bu bağlılıkları görmek için yerel yönetimlerin yerel demokrasinin bazı temel ilkelerini yerine getirmeleri gerekir. Bu ilkeler, "özerklik" ve "halk katılımı" dır.

3.3.1. Özerklik

Terim anlamı olarak özerklik, birey veya grupların kendileriyle alakalı olan konularda hedefler oluşturup, kararlar alabilme yetkisi olarak tanımlanır. Yerel

yönetimler anlamındaki özerklik kavramı ise, “Anayasa ve yasaların belirlediği kamu hizmetlerinin önemli bir kısmının halkın faydasına olacak şekilde, yerel yönetimlerin sorumluluğu altında gerçekleştirilme yetkisidir” denilerek tanımlanmıştır (Çelik vd, 2008: 94-95). Özerk kurumlar karar alma ve bunları uygulama hakkına sahiptir. Karar verici makamlar hiçbir baskı altında kalmadan kendi karar organlarını da oluşturabilirler.

Yerel yönetimlerde özerklikten bahsedebilmek için aşağıda verilen maddelerin bulunması gerekir (Tortop, 1991: 5-6):

- Kesin karar alma yetkisi; özerk bir kuruluş kesin kararlar alabilmelidir. Bu kuruluşların aldıkları kararlar, üst makamların ön iznine veya onayına bağlı olmamalıdır.
- Organların bağımsızlığı; yerel idarenin sorumlu personeli, merkezi idare karşısında bağımsız olmalıdır. Özerk bir yönetimin organları seçimle işbaşına gelmelidir. Özerkliğin en önemli koşullarından birisi, organlarının seçimle işbaşına gelmesidir.
- Parasal olanaklar bulunması; yerel idareler, kendilerine yeterli parasal olanaklar sağlandığı ölçüde özerk sayılırlar.

Yerel yönetimlerde özerklik kavramı, yerel yönetimin demokratikliğinin en önemli göstergelerinden bir tanesidir. İdeal bir yerel demokrasinin sağlanması için şarttır. Özerklik sağlanmadıkça doğru bir yerel demokrasiden söz edilemez.

3.3.2. Halk Katılımı

Demokratik bir yerel yönetimde halkın yönetime katılımının açık olması gerekir. Yerel yönetimler, merkezi yönetime göre halka daha yakın birimler olduğundan halkın katılımı noktasında daha başarılı olduklarını söylemek yanlış olmayacaktır. Halka yakınlık, halkın daha rahat katılımını da beraberinde getireceğinden bu konuda merkezi yönetimlere göre daha etkilidirler.

Yerel yönetimlerde katılım, vatandaşların kendileri ile ilgili işler ve alınacak olan kararlar kapsamında bu süreçte yer almak için yaptıkları katılma eylemi olarak tanımlanabilir. Daha detaylı inceleyecek olursak süreçlerde yer almak kavramının çoğu zaman yetersiz kaldığını ve bunun, sürecin bir parçası olmak olarak değiştirilerek tanımlandığını görebiliriz. Katılım, bütün vatandaşlar için oldukça önemli bir kavramdır. Sorunlara birlikte çözüm bulma ve bu sürecin bir parçası olma duygusu duyarlı bütün vatandaşlar için hem hak hem de sorumluluktur.

Belediyelerde katılımcılık üzerine değişiklikler yapılmaktadır. Toplantı sayıları artmakta, toplantı yeri, günü ve saati hakkında halk önceden bilgilendirilmekte, toplantı sonucu alınan kararlar halka duyurulmakta ve açık bir yol izlenmektedir. Ayrıca denetim komisyonları ile birlikte yapılan işler hakkında bilgi edinme ve kontrol mekanizması kurulmaya çalışılmıştır.

Meclis toplantılarında gündem belirleme zorunluluğu da katılımı destekleyici çalışmalardan biridir. Gündem belirleme zorunluluğu ile birlikte gündem bir ay önceden ilan edilmekte ve sonucunda alınan kararlarda asılmakta , halk bilgilendirilmektedir. Bu da halkın gündemden haberdar olmasını, istek ve görüşlerini kolaylıkla bildirmesinin yolunu açmaktadır.

Nihai karar verme yetkisi her ne kadar devlete ait olsa da katılım mekanizması ile birlikte vatandaşlar nihai kararlar üzerinde şekillendirici ve yol gösterici etkide bulunabilirler. Böylelikle yerel düzeyde müşterek ihtiyaçların ve sorunların tespiti daha kolay olacak, yerel demokrasi güçlenecektir. Katılım ile birlikte ortaya çıkacak olan kolektif karar alma, kararlarda etkili olma ile birlikte vatandaşlardaki aidiyet duygusunu geliştirecektir. Aidiyet duygusu gelişen bireylerde süreçlere katılım daha fazla olacaktır. Bu da başarılı bir yönetimi beraberinde getirecektir.

Ülkemizde katılım kültürü çok fazla gelişmemiştir. Sözde bu çok istenilen bir şeydir fakat eyleme geçildiğinde konuşan birilerini bulmak çok zordur. Günümüzde belediyelerin karar alırken vatandaşlara danışması ve toplantı yapıp halk katılımının sağlanması sorulduğunda ilk etapta herkes onay vermesine karşın faaliyete geçilip toplantı yapıldığında katılımın son derece düşük olduğu bir çok örnekte görölmektedir. Türkiye'de katılımı ile ilgili algı seçimlere katılımı ile sınırlıdır. Fakat yerel demokrasi bu kadar sığ değildir. Yerel demokrasilerde asıl istenilen halkın görevinin, katılımının seçimden sonra başlamasıdır. Oy aracılığı ile istedikleri kişiyi seçen halk, yerel düzeyde eksikliklerin giderilmesi ve işlerin düzeltilmesi konularında kendi bölgesi hakkında çoğu zaman seçilen kişiden daha çok bilgi sahibidir. Bu sebeple seçilen kişiye bu konularda bilgi verip, düzeltilmesi gereken şeyler hakkında yardım etmeleri asıl görevleridir.

3.3.3. Yönetimde Şeffaflık

Yönetimde etik olmayan davranışların ortaya çıkması, zamanla yönetime olan güveni de azaltır. Bu sebeple yönetime olan güvenin yeniden tahsis edilmesi adına günümüzde şeffaflık kavramı sık kullanılan bir kavram haline gelmiştir. Kavram aynı zamanda yeni kamu yönetimi anlayışının da önemli ilkelerindendir.

Şeffaflık kavramı; devletin görev ve fonksiyonlarının, kamuya ait mali bilgi ve hesaplar ve kamu ekonomisinin, aynı zamanda kamu mali yönetimine ve temel iktisat politikalarına ilişkin planların açık, anlaşılır ve düzenli olarak güven tesis edecek şekilde kamuoyunun bilgisine sunulması şeklinde tanımlanmaktadır. (Kalkan ve Alparslan, 2009: 27).

Yolsuzluk ve keyfilik gibi kötü durumlara karşı rahatlatıcı bir mekanizma olarak işlev gören şeffaflık , çoğu zaman güvenlik açısından olmaması gereken bir şey gibi gözüксе de yerel yönetimlerde vicdanları rahatlatıcı rol oynamaktadır. Şeffaflık, faaliyetler ve karar alma süreçlerinin hepsinin vatandaşla açık hale getirilmesidir. Bilinmelidir ki yerel yönetimler halkın kendi kendisini yönetmesine en iyi şekilde imkan veren birimler olarak kurulmuşlardır. Fakat günümüzde yönetim boyutunda bu hassasiyet önemsenmemekte ve gizlilik yerini korumaktadır. Bu durumun düzeltilmesi yönetimin iş ve işlemlerini yönetilenlerle şeffaflık çerçevesinde paylaşmasına ve bu doğrultuda yönetilenlerin kendileri ile ilgili iş ve işlemlerde aktif katılım sağlamasına bağlıdır. Şeffaflık, bilgilerin kamuoyuna ulaşması ve takip edilebilir olmasıdır. Yerel yönetimler de bu temelde kurulmuştur. Dolayısıyla bu sağlanmadığı takdirde yerel yönetimler tam manasıyla çalışma gösteremez.

Yerel yönetimler halka en yakın hizmet birimleri olmaları hasebiyle vatandaşın yaşadıkları sorunlarda ilk etapta başvurabilecekleri yerlerdir. Bu birimler sadece mesafe anlamında değil, gerçek anlamda da halka en yakın birimlerdir. Bu sebeple yerel yönetimlerde süreçler açık yani şeffaf olmalı ve bu şekilde halka güven sağlayan birimler, hizmet noktasında da halka daha yakın olabilirler.

Yerel yönetimlerde hem karar alma hem de uygulama süreçleri şeffaf olmalıdır. Ne kadar açık olursa, halkın süreçlere katılımı ve denetimi de o kadar sağlanmış olacaktır. Olup bitenlerden bilgi sahibi olan halk yerel yönetimlerdeki süreçlerde

yönetenlere daha çok destek olacak böylelikle yöneten ve yönetilenler arasında şeffaflığın getirdiği güven ve uyum gerçekleşecektir.

Halkın bilgilendirilmesinde iki yol çok önemlidir. Birincisi, yerel halkın belediyeden bilgi isteme hakkına sahip olmasıdır. Vatandaş bu hakkı sebebiyle belirli sınırlamalar dahilinde, idarecilerden işlemleri ve uygulamalarıyla ilgili bilgi ve belge isteyebilme hakkına sahiptir. İkinci yol ise bilgi akımı ile bağlantılı gösterilir ve yerel yönetimlerin kendi girişimlerini “tanıtım” yoluyla halka duyurmasıdır (Çelik vd, 2008: 92). Bütün bunlar neticesinde oluşan güven ortamı ile belediyeler ve vatandaş yakınlaşır ve böylelikle daha etkili bir yerel yönetim anlayışından söz edebiliriz.

3.3.4. Hesap Verebilirlik

Hesap verebilirlik kavramı doğrudan kamuoyuna karşı yönetenlerin sorumluluğunu ifade etmektedir. Bu bir çeşit denetim mekanizmasıdır. Kararları alan ve işlemleri yapan yönetenlerin yönetilenlere karşı sorumlu olup, yaptıkları işler için hesap verebilir olmasını ifade etmektedir. Yerel yönetimlerde yetkiyi yönetene vatandaş verir ve yönetenin aldığı bu yetkiyi nasıl kullandığının hesabını vatandaşa verebilmesi gerekir.

Her ne kadar seçilmiş olmak yetkili olmak anlamına da gelse, bir başka boyuttan yetkili olmak da sorumlu olmayı gerektirir. Bu anlayışın gereği olarak yetkili kişilerin kendilerini denetimsiz görmemeleri için hesap verebilirlik kavramı ortaya çıkmıştır (Tutar ve Altınöz, 2017: 230). Bir yönetim kavramı olan hesap verebilirlik, yöneticilerin yaptıkları işlerden sorumlu olmalarını ifade eder.

Özbaran, (2001: 4) 'a göre etkin hesap verme sorumluluğu göstergeleri şunlardır:

- Rollerin ve sorumlulukların açık olması
- Performans beklentilerinin açık olması
- Kapasiteler ve beklentiler arasında denge kurulması
- Raporların güvenilir olması
- Gözden geçirme ve düzeltme mekanizmalarının rasyonel olması.

Hesap verme ile halkın kamu kurumlarına ve yönetime olan güveninin artırılması amaçlanmaktadır. Bu şekilde taraflar bireysel ya da kolektif sorumluluğu daha iyi bir şekilde hissederler (Kırılmaz ve Atak, 2015: 196). Bunun neticesinde daha

güvenilir ve güçlü bir yönetim anlayışı oluşacaktır. Demokrasinin başarılı bir şekilde uygulanması da bu maddeyle birlikte daha kolay hale gelecektir.

3.4. Yerel Demokrasinin Güçlendirilmesi

Yerel demokrasinin dayandığı ilkeleri yukarıda anlattık. Özerklik ve halkın katılımının ne kadar önemli olduğunu söyledik. Bu bağlamda yerel demokrasinin güçlendirilmesi denildiğinde akla gelen şeyler özerklik ve katılımı destekleyici durumlardır. Yerel sorunlara yerel çözümler üretebilen bir toplum geliştirildiği zaman kararlara uyma ve etkinlik konularında da başarı elde etmek daha kolay olacaktır. Üretilen çözümler ve alınan kararlarda kendi payı olduğu için vatandaşlarda bu kararlara itiraz etme durumu olmayacaktır. Bütün bunlar neticesinde yerel demokrasinin güçlendirilmesi için ilk başta birlikte hareket etmeyi öngören "yönetişim" kavramının iyi anlaşılması ve iyileştirilmesi daha sonra da "kamuoyu yoklamaları", "sivil toplum kuruluşları", "dilekçe ve bilgi edinme hakkı", "kent konseyleri" gibi çalışmalarla desteklenmesi gerekmektedir.

3.4.1. Yönetişim

Yerel yönetimlerde yönetim, yeni bir yönetim algısı oluşturmaktadır. Kamu yönetiminde yaşanan gelişmelerle birlikte yeni bir yönetim ihtiyacı hasıl olmuştur. Bu yeni yönetim anlayışında halkın sadece yönetilen olmaktan çıkıp, her aşamada yönetime katılan, denetleyebilen bir hale gelmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda düzenlenen yeni yönetim anlayışına "yerel yönetim" denmektedir.

Temeli ingilizce "governance" kelimesinden gelen yönetim kavramı bir yandan da yönetim anlamına gelmektedir. Yönetişim; "bir toplumsal-politik sistemdeki ilgili bütün aktörlerin ortak çabalarıyla elde edilen sonuçların oluşturduğu yapı ya da düzen" anlamında kullanılmaktadır (Firidin ve Uzun, 2018: 182). Sistemdeki ilgili bütün aktörlerin ortak çabası tanımı, devlet ve vatandaşın karşılıklı etkileşimini de kapsamaktadır. Devlet tek başına değil, vatandaşla birlikte hareket ettiği zaman yerel düzeyde müşterek ihtiyaçların tespiti, buna uygun ihtiyaçların giderilmesi ve düzenlenmesi daha hızlı ve etkili olacaktır.

Devlet ve vatandaş arasındaki ilişki hem politika oluşturma hem de oluşturulan bu politikaları uygulama sürecinde etkili olan geniş bir yelpazeden oluşmaktadır. Bu

yelpaze birbirinden farklı 3 etkileşimin bir araya gelmesiyle işlemektedir (Kösekahya, 2003: 35).

1. Bilgi Aktarma: Tek taraflı bir ilişkidir. Söz konusu ilişki biçiminde devlet ürettiği bilgiyi vatandaşın kullanımına sunmaktadır. Bilgiye erişim, sağlam düzenlemeler, açık kurumsal mekanizmalar ve bağımsız gözetim ve yargısal kurumların varlığını gerektirmektedir. Ayrıca vatandaş, hakları konusunda bilgilendirilmiş olmalıdır.
2. Danışma: İki taraflı bir ilişkidir. Anılan ilişkide, devlet vatandaşın bilgisine başvurmaktadır. Bu ilişkide, devlet müzakere hususlarını tespit ederek süreci idare etmektedir, vatandaş ise görüş ve bilgisini sunmaktadır.
3. Aktif Katılım: Bir ortaklık ilişkisidir. Söz konusu ilişkide vatandaş aktif olarak politika oluşturma sürecine katılmaktadır. Nihai karar aşamasında sorumluluk devlete ait olmasına rağmen, vatandaş politikaların şekillendirilmesinde aktif olarak rol almaktadır. Ancak danışmadan farklı olarak gündem her iki tarafça belirlenmektedir. 1980 yılında OECD ülkelerinin sadece %20'sinde bilgiye erişim konusunda yasal düzenleme mevcutken, 2000 yılında bu oran %80'e yükselmiştir.

Bütün bu durumlar bize bilgi aktarmadan danışmaya, danışmadan aktif katılıma geçen her basamakta yönetimde etkinliğin daha da arttığını böylelikle daha etkili bir yönetim elde edildiğini göstermektedir.

3.4.2. Kamuoyu Yoklamaları

Yöneten ve yönetilenler arasındaki ilişki için bir enformasyon süreci olarak görülen kamuoyu yoklamaları, yerel yönetimlerde yerel halkın kendilerini ilgilendiren konularda karar süreçlerine katılımını ve bu katılımlar neticesinde alınan geri bildirimleri arttırması sebebiyle toplumun nabzını ölçmek için başvurulan en etkili yöntemlerdendir (Önder, 2013: 316).

Kamuoyu yoklamaları seçimleri büyük ölçüde etkileyen bir katılım mekanizmasıdır. Kamuoyu yoklamalarında vatandaş kendisine sunulanları onaylamak ya da reddetmek suretiyle katılım gerçekleştirir. Yönetilenin yönetecek olan kişiyi seçmesiyle seçim basamağı, yönetilenlerin olumlu veya olumsuz dönüşleriyle de yönetecek olan kişiyi etkilemesiyle de katılım basamağı halledilmiş olur. Buna yöneten-yönetilen ilişkilerinde enformasyon süreci denmesinin sebebi de budur. Bu ilişki tek taraflı değil, çift taraflıdır.

Seçim dönemlerinde vazgeçilmez unsur haline gelen bu araştırmaların bu denli önem kespetmesinin temeline bakacak olursak bizi psikoloji alanına kadar götürdüğünü görebiliriz. İnsan psikolojisinde katılım süreçlerinde çoğunlukla genel eğilime uyma söz konusudur. Kamuoyu araştırmaları ile birlikte seçim öncesinde seçmenlerin genel eğilim yüzdesi ortaya çıkmaktadır. Ortaya çıkan bu sonuçlar seçim öncesinde seçmenlerin kararlarını bir kere daha gözden geçirip oğunluğ uyma eğilimi psikolojisiyle değıştirmesi sonucunu doğurabilmektedir. Seçmenler için durum böyleyken, seçilenler için ise, yaptıkları çalışmaların vatandaşlar tarafından ne kadar istendiğini veya gerekli bulunduğunu görme şansı elde ettiklerini söylemek yanlış olmaz. Bunun sonucunda seçilenler olumsuz görüşleri dikkate alıp düzeltmek için çalışabileceklerdir. Bu sebeple kamuoyu yoklamaları vatandaşla etkileşimi sebebiyle çok önemli bir yere sahiptir.

3.4.3. Sivil Toplum Kuruluşları

Sivil toplum kuruluşları modern anlamda; devletten özerk fakat yasal kurallarla belli bir düzene oturtulmuş, örgütlü toplumsal hayatın bir parçasıdır (Yıldırım, 2003: 227). Sivil toplum, sağlam bir yurttaşlık temeli gerektirir. Süreçlerde gönüllü olarak, devletten özerk fakat devlete saygılı, aktif bir şekilde rol oynamaya başlayan yurttaşlar yerel yönetimlerde demokratik sınırlara ulaşılmasını sağlamaktadır. Sivil toplum kuruluşları kar amacı gtmezler. Gönüllü olarak toplum yararına çalışırlar.

oğ zaman bir yurttaşı ait olan fikir, tek başına anlam ifade etmez. Tam da bu durumda sivil toplum kuruluşlarının önemi ortaya çıkmaktadır. Sivil toplum kuruluşları tek başına bir anlam ifade etmeyen fikirleri birleştirip kolektif hale getirir. Yerel yönetimler penceresinden bakıldığında demokratik değerler çerçevesinde kendisi ile ilgili kararların alınmasında söz sahibi olabilen yurttaşı hedeflemektedir.

stlendikleri fonksiyon açısından bazı durumlarda yerel yönetimler de sivil toplum kurumu olarak isimlendirilebilirler. Her ne kadar fonksiyon itibariyle böyle bir isimlendirme olsa da oluşumlarına bakıldığında yerel yönetimler devlet mekanizması içerisinde ve devletin bir parçasıdır. Bu açıdan, sivil toplum kurumlarından ayrılırlar. Nitekim sivil toplum oluşumunun ilk koşulu "devlet müdahalesi dışında" gerçekleşmesidir (Oktay, Pekküçükşen, 2009:177). Bütün bu sebepler neticesinde yerel

yönetimler sivil toplum kuruluşlarından farklı bir oluşuma sahiptirler ve bu kurumlara sivil toplum kuruluşu demek doğru olmayacaktır.

Sivil toplum ve yerelleşme önem kazandıkça bu kurumların birbirleriyle olan etkileşimleri de artmaya başlamıştır. Sivil toplum kuruluşları yerel yönetim birimleriyle iş birliği yapmaya başlamış ve bunun neticesinde yerel ortaklıklar başlamıştır. Böylece katılımcı, şeffaf, hesap verebilir ve etkin yönetimlerin önü açılmaktadır (Karakurt Tosun, 2007: 12).

3.4.4. Dilekçe ve Bilgi Edinme Hakkı

Dilekçe, kişinin kendisi, bir başkası veya toplumuyla ilgili konulardaki sorunlarını dile getirdiği ve çözüm beklediği bir hak arama çeşididir. Bireyler ilk etapta yargı kollarına başvurmak yerine şikayetlerini dilekçe aracılığıyla ilgili kuruma yazarak sorunlarının çözüme kavuşturulmasını beklerler.

İdarenin elindeki bilgi ve belgelere ulaşma ve bilgilenme ihtiyacı neticesinde bilgi edinme zamanla kamusal bir hakka dönüşmüştür (Köseoğlu vd., 2005: 153). Bu ihtiyaçlar neticesinde yönetimin bilgi verme ödevi, hesap verme ödevi ve yönetimde açıklık gibi bir çok ödevi vardır. Bunlar etik kuralları açısından olması gerektirir. Çünkü yönetimde adalet, yolsuzluğa karşı çıkma denilince akla ilk gelenler bunlardır. Bütün bunlar tam bir şekilde yapıldığı zaman yönetimde istikrar , karşılıklı hoşgörü ve destek kendiliğinden gelecektir.

3.4.5. Kent Konseyleri

Türkiye'de kent konseyleri Yerel Gündem 21 düşüncesinin uygulama modeli olarak ortaya çıkmıştır. Yerel gündem 21'ler Birleşmiş Milletler'in 1992 Rio Zirvesi'nde başarılı bir sürdürülebilir kalkınma amacıyla oluşturulmuştur (Cesur, 2018: 813).

Kentleri sürdürülebilir geleceğe taşımayı amaçlayan bir "ortaklık modeli" olarak görülen Kent Konseyleri “kentine sahip çıkma”, “aktif katılım” ve “çözümde ortaklık” ilkeleri temelinde şekillenmiş, yerel düzeyde katılımı artırarak çok aktörlü bir yönetim sağlamayı amaçlamıştır. (Bozkurt, 2014: 235). Buna binaen artan katılımı birlikte hemşehrlik bilincinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Katılımcı yönetim anlayışı açısından kent konseylerinin önemi büyüktür. Çünkü kentleri ile ilgili kararlarda hemşehrilerin bir arada bulunup, karar verme mekanizmalarına katılımları bu yolla

mümkün kılınabilmektedir. Hemşehrilerin katılımı ile birlikte alınan ortak kararlarla da kentsel yaşam kalitesi artmaktadır. Aynı zamanda kent konseyleri vatandaşlar ile belediye arasında iletişimi sağlayan bir köprü görevi görür. İstekler ve şikayetler kent konseyleri aracılığıyla üst makamlara daha kolay ulaştırılabilecek ve yönetimde hız ve etkinlik sağlanacaktır.

Kent konseylerinin işlerlik kazanmasında yükümlü olduğu görevleri yerine getirmesi büyük önem taşımaktadır. Bu görevler ilgili yönetmelikte şu şekilde sıralanmaktadır (Kent Konseyi Yönetmeliği, md.6):

1. Yerel düzeyde demokratik katılımın yaygınlaştırılmasını, hemşehrilik hukuku ve ortak yaşam bilincinin geliştirilmesini, çok ortaklı ve çok aktörlü yönetim anlayışının benimsenmesini sağlamak.
2. Sürdürülebilir gelişme sorunlarının çözümüne yönelik uzun dönemli bir planın hazırlanması ve uygulanmasını sağlamak. Bu madde 06.06.2009 tarih ve 27250 sayılı Kent Konseyi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik'te "Sürdürülebilir gelişmenin sağlanması ve bu konuda ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik planların hazırlanması ve uygulanmasını sağlamak" şeklinde değiştirilmiştir. Böylelikle kent konseylerinin görevlerinin sadece sürdürülebilir gelişme sorunlarının çözümü ile sınırlandırılmasının ötesinde, sürdürülebilir gelişmenin sağlanması da görevler içinde yer almıştır.
3. Kente ilişkin temel stratejiler ve faaliyet planlarının belirlenmesinde, uygulama ve izleme süreçlerinde tüm kenti kapsayan ortak bir aklın oluşturulmasına katkıda bulunmak. Bu görev kent konseyinin özellikle kent yönetiminde ortak bir akıl ile tüm paydaşların bir araya getirilmesi açısından oldukça önemlidir.
4. Yerellik ilkesi çerçevesinde katılımcılığı, demokrasiyi ve uzlaşma kültürünü geliştirmek. Kent konseylerine demokrasiyi geliştirme işlevi de yüklenmiştir. Özellikle katılımcı bir perspektiften kentteki tüm paydaşları bir araya getirerek kent konseylerinin kent sorunlarını tespit etmesi, kararlar alması demokrasi ve uzlaşma kültürünün oluşturulması açısından önemlidir.
5. Kentin kimliğine ilişkin tarihi, kültürel, doğal ve benzeri değerlere sahip çıkmak ve geliştirmek. Kent konseylerinin en önemli görevlerinden biri olarak değerlendirilebilecek bu görev ile özellikle kent kimliğinin korunması, gelecek nesillere kültür mirasının aktarılması, kent değerlerine sahip çıkarak doğal ve kültürün korunması kültürel hayatın devamlılığı ve dolayısıyla toplumsal yapının korunması açısından önemlidir.

6. Kent konseylerinin en önemi görevlerinden bir tanesi de kent kaynaklarının kullanılması ile ilgilidir. Kent kaynaklarının etkili, verimli ve adil kullanılması, artan nüfus karşısında azalan kaynakların korunması ve sürekliliğinin sağlanması açısından önemlidir.

7. Kent konseylerinin çevreye ve topluma karşı duyarlılığı artırma görevleri de bulunmaktadır. Kent konseyleri bu görevini sürdürülebilir kalkınma anlayışına dayalı kentin yaşam kalitesini geliştiren, çevreye duyarlı ve yoksulluğu giderici programları desteklemek suretiyle gerçekleştirebilecektir.

8. Kent konseyleri özellikle sivil toplum kuruluşları ile birlikte ortak akıl ve uzlaşmacı kültürün oluşturulması suretiyle kentte sivil toplumun gelişmesine ve kurumsallaşmasına katkıda bulunma görevini yerine getirmektedir.

9. Kent konseyleri kentteki çocuklar, gençler, kadınlar ve engelliler gibi farklı toplumsal grupların toplumsal yaşamdaki etkinliklerini arttırmak ve yerel karar alma mekanizmalarında aktif rol almalarını sağlama amacını taşımaktadır.

10. Kent konseyleri özellikle yeni yönetim anlayışına uygun bir şekilde kent yönetiminde saydamlık, katılım, hesap verebilirlik, öngörülebilirlik ilkelerinin uygulanmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

11. Son olarak kent konseyinde oluşturulan görüşlerin değerlendirilmek üzere ilgili belediyeye gönderilmesini sağlamak görevinden söz edilmektedir. Kent konseyleri yasa gereği belediyelerin öncülüğünde etkinleştirilmesi gereken mekanizmalardır. Ancak, burada “inisiyatif” belediyelerde olunca, bazı belediyelerin bu konuda oldukça istekli olduğu fakat çoğunun da bu yöntemi pek benimsemediği araştırmalarla ortaya konulmuştur.

Özetle Kent Konseyleri, kent yaşamında; sürdürülebilir kalkınma hedefi ile kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesini, bu bilince sahip aktif yurttaşlarıyla birlikte çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır (Karakurt Tosun, 2017: 207). Bütün bunların faaliyete geçmesi için yapılacak çalışmalar belediyeler tarafından desteklenmektedir.

3.4.6. Halk İnisiyatifi

Halk inisiyatifi aşağıdan yukarıya doğrudan demokrasi uygulamalarının tamamını isimlendirmek için kullanılan bir demokrasi uygulamasıdır. Çalışmada halk inisiyatifi, halkın öneri ve tavsiyelerini doğrudan siyasi gündemi etkileyecek şekilde söylediği bu sayede gerçek katılımı sağladığı bir uygulamadır. Bu katılım seçmenlere yasal ve Anayasal düzenleme yetkisi sağlamaktadır. Bu hak sadece var olan kanunun

değiştirilmesi veya kaldırılması için değil, aynı zamanda yeni bir yasanın çıkarılması için teklifte bulunma için de kullanılabilir (Göktolga, 2015: 106-107).

Halk inisiyatifi uygulaması klasik yönetim algısından yerel demokrasi anlayışına geçişte oldukça önemlidir. Çünkü bu uygulama vatandaşlara sadece görüş bildirici, karar alma süreçlerine dahil edilmedikleri bir katılım değil, var olmayan bir şey hakkında konuşma hakkı da sağlamaktadır. Bu da yerel yönetimlerin en hızlı ve doğru bir biçimde çalışması için son derece önemlidir.

Yerel hizmet birimleri olarak yerel yönetimler demokrasinin temelini oluşturur. Bu sebeple çalışmamızın üçüncü bölümünde yerel demokrasi kavramı incelenmiş olup dördüncü bölümünde ise yerel yönetimler ile olan ilişkisi incelenmiştir.

IV. BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLER VE YEREL DEMOKRASİ İLİŞKİSİ

Yerel yönetimler ve demokrasi birbiriyle son derece ilintili iki kavramdır. Demokrasisi gelişmiş ülkelerde daha iyi yerel yönetim görülürken, demokrasi anlamında gelişmemiş ülkelerde kötü yerel yönetim gözlemlenmektedir. Bu durum da iki kavram arasındaki sıkı ilişkiyi bize kanıtlamaktadır.

Yerel yönetimler ve demokrasi arasında yıllardır süregelen bir ilişki söz konusudur. Demokrasi kavramı yıllardır bildiğimiz tanımı ile 'halkın kendi kendisini yönetmesidir'. Bu tanımdan yola çıkıldığında yerel yönetimlerle demokrasi arasındaki ilişkiyi anlamak daha kolay olacaktır.

4.1. Yerel Demokrasinin Gelişmesinde Yerel Yöneticilerin Rolü

Yerel yönetimler halka en yakın yönetim birimleridir. Buna binaen halkın kendi kendisini yönetmesine imkan tanır. Yerel yönetimlerin temel amacı, demokratik olmaktır demek yanlış olmayacaktır. Genel anlamda bakıldığında yerel yönetimler demokratik, katılımcı ve etkin birimlerdir. Bunların sağlanması temsili demokrasi ve doğrudan demokrasinin yanı sıra vatandaş odaklı 'katılımcı demokrasi' ile mümkün olmaktadır. Çoğu zaman katılım, demokratiklik derecesini gösteren bir terim olarak kullanılmaktadır. Katılımcı yönüyle yerel yönetimler, toplumun demokratikleşmesini sağlayan birimlerdir ve bu açıdan bakıldığında yerel yönetimlerin yerel demokrasi olarak isim bulması olağandır. Demokrasinin işlemesine katkısı da yadsınamaz derecede büyüktür.

Yerel demokrasi kavramı belirli bir alanda kararların, orada yaşayanlarla birlikte alınması olarak tarif edilebilir. Yerel yönetimlerin demokratikleşmesi, hem yöneten hem de yönetilenin çift yönlü olarak demokratik hareket etmesini gerektirir. Çoğunlukla halkın katılımı olarak zikredilen yerel demokrasi özünde sadece halkın katılımı ile sınırlandırılmayacak kadar geniş kapsamlıdır. Burada yönetenlere büyük görevler düşmektedir. Bunlardan en önemlisi halkın yönetime katılımını sağlayacak mekanizma oluşturmalarıdır.

Yerel yönetimler yerel hizmet birimleridir ve demokrasinin temelini oluştururlar. Demokrasi bilincinin oluşturulması ve geliştirilmesi açısından son derece önemlidirler. Dolayısıyla bu birimlerdeki yöneticilerin demokratik bir toplum için her şeyi yapmaları ve vatandaşları bu konuda desteklemeleri gerekmektedir.

4.2. Yerel Yöneticilerin Yerel Demokrasiye İlişkin Olumlu Algısı

Yerel yöneticilerin yerel demokrasiye ilişkin algısı sabit olmamakla birlikte çok değişkendir. Kimi yerel demokrasiyi son derece önemli bir noktaya koyup, vatandaşların bu doğrultuda katılımına destek verip, birlikte hareket etmenin önemini vurgularken, kimisi de yerel demokrasiyi önemsemekle birlikte, birlikte hareket etme noktasında çok da istekli olmamaktadır.

Yerel yöneticilerin yerel demokrasiye ilişkin olumlu algısına bakacak olursak ilk olarak katılım mekanizması ve bunun sonucunda daha net ve istenilen hizmetin ortaya çıkarılması karşımıza çıkacaktır. Yerel halkın yerel demokrasinin gereği olarak süreçlere katılım sağlaması yerel yöneticilerde olumlu algı sağlamaktadır. Süreçlere demokratik olarak katılım sağlayan vatandaşlar , yerel idareciler tarafından yapılacak hizmetleri istekleri ve ihtiyaçları doğrultusunda yönlendirebilir ve bu doğrultuda çalışan ve bu istekleri önemseyen yerel idareciler daha etkili ve başarılı yönetimler ortaya koyabilirler.

Yerel demokrasiye olumlu bakan yerel idareciler çoğunlukla katılımın az olmasından , belediye-kent konseyi ilişkilerinde belediyenin etkin olmasından, işlevselliğin az olmasından, halk tarafından çok iyi bilinmemelerinden şikayetçidirler. Nitekim yerel demokrasiye olumlu bakan idarecilerin bu şikayet unsurları yönetimin iyileştirilmesi açısından son derece önemli unsurlardır. Yerel demokrasiye olan olumlu algıları ve yerel demokrasiyi desteklemeleri bu durumlardan şikayetçi olmalarını sağlamaktadır. Bu unsurlara dikkat edilip üzerinde çalışma yapılırsa yönetimde işleyen yerel demokrasi iyileştirilebilir ve daha kaliteli bir hale getirilebilir.

4.3. Yerel Yöneticilerin Yerel Demokrasiye İlişkin Olumsuz Algısı

Yerel yöneticilerin bazıları yerel demokrasiyi önemsemekle birlikte, birlikte hareket etme noktasında çok da istekli olmamaktadır demiştik. Bu nokta çok önemlidir. Yerel demokrasi ve uygulama alanı olan yerel yönetimler temelde katılım mekanizmasını, vatandaşla iş birliğini savunur. Fakat yerel demokrasiye olumsuz bakan yerel idarecilerde bu durum değişebilmektedir.

Yerel yöneticiler her ne kadar halk tarafından seçilmiş olsalar da gerekli her noktada tekrar halka dönüp, danışıp, birlikte hareket etme noktasında yerel demokrasiye uygun bir şekilde istekli olmalıdırlar. Halktan aldıkları yetkiyi tekrar halka sorma noktasında zorluk yaşayan idarecilerin bu konuda daha dikkatli ve özenli davranmaları gerekmektedir. Yerel demokrasiye olumsuz bakan, halktan yetkiyi aldıktan sonra tekrar halka dönüp danışmanın gereksiz olduğu düşüncesinde olan yöneticiler halkla arasına şerit çekmekte ve bu yolla doğru bir demokratik yönetim uygulayamamaktadırlar. Bu noktada denetim mekanizmalarının iyileştirilmesi gerekmektedir. Tek başına halkın katılımı yerel yönetimlerde yeterli değildir. İdarecilerin bu noktada gerekli bütün bilgilendirmeleri yapıp, destekleyici olmaları gerekmektedir.

Bu bölümde yerel yönetimler ve yerel demokrasi ilişkisi çalışma kapsamında yönetici temelli olarak incelenmiştir. Tezimizin bir sonraki bölümü olan beşinci bölümünde ise çalışmanın sorunsalı olan yerel yöneticilerin yerel demokrasi algısının ölçülmesi için yine bu temelde yöneticilere anket uygulanmış ve anket sorularına verilen cevaplara göre çıkarımlar yapılmıştır.

V. BÖLÜM

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Çalışmamızın bu bölümünde anket sorularına verilen cevaplar incelenmiş ve buna bağlı olarak sonuçlar ve öneriler ortaya çıkarılmıştır.

5.1. Bulgular

Yerel yönetimler demokratikleşme, eşitlik ve katılımı sağlama gibi etkilere sahip olduğundan tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de büyük öneme sahiptir. Yerel yönetimler, yerel demokrasinin uygulama alanı olduğundan çoğu zaman aynı şekilde isimlendirilir. Bu da demokratik bir yönetim için yerel yönetimlerin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Yerel idarecilerin yerel demokrasi algısının ölçülmesinde idarecilerin penceresinden inceleme yapılması, sorular sorulması ve bu kapsamda cevaplar alınıp, cevapların değerlendirilmesi daha doğru olacaktır. Bu doğrultuda çalışma kapsamında anket uygulanmış ve bulgular elde edilmiştir.

Çalışmada, son dönemlerde bu alanda düzenlemeler yapılarak yerel demokrasinin sağlanmaya çalışıldığı büyükşehir belediyeler kapsamında Malatya Büyükşehir Belediyesi meclis üyelerine anket çalışması yapılmıştır. Tezin konusu yerel yöneticilerin yerel demokrasi algısı olduğu için büyükşehir belediye meclis üyelerine hazırlanan anket soruları neticesinde, ankete katılan meclis üyelerinin verdikleri cevaplarla yerel demokrasiyi algılama biçimleri ve bakış açıları anlaşılmaya çalışılmıştır. Bu anlamda ankete katılan meclis üyelerinin verdikleri cevaplar bize yol göstermiştir.

Tezin kapsamında değerlendirmeye alınan büyükşehir belediyelerin sayısı 6360 sayılı Kanun ile 30'a çıkarılmıştır. Bu geniş kapsam ve çalışmadaki süre kısıtlılığı sebebiyle incelenecek büyükşehir belediyesi Malatya Büyükşehir Belediyesi ile sınırlandırılmıştır. Malatya büyükşehir belediyesi, büyükşehir belediye başkanı ve diğer 49 meclis üyesi olmak üzere toplam 50 üyeden oluşmaktadır. Anket çalışması 50 meclis üyesinden 35'ine uygulanabilmiştir. Elde edilen bulgular; Vatandaşların Belediye Toplantılarına Katılımı, Kent Konseyi, Belediye Çalışan Görüşleri, Seçmenlik Ve

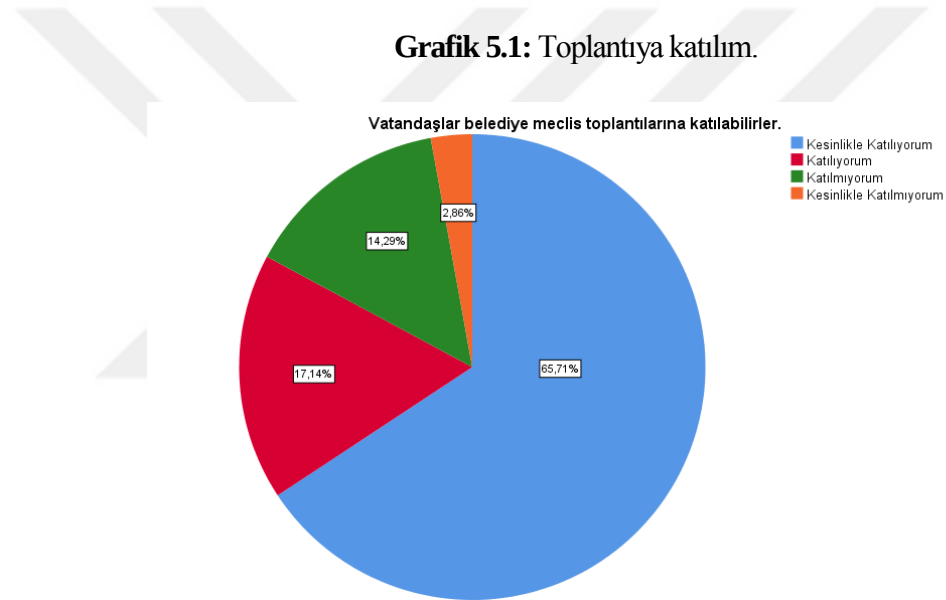
Yerleşiklik, Yetki Paylaşımı Sorunu, Şeffaflık, Lider Odaklı Yönetim, Halk İnsiyatifi, Mali Özerklik alt başlıkları kapsamında incelenmiştir.

5.1.1. Vatandaşların Belediye Toplantılarına Katılımı

Anketteki 1, 2 ve 3. sorular vatandaşların belediye meclis toplantılarına katılımı kapsamında incelenmiştir.

Soru 1. Vatandaşlar belediye meclis toplantılarına katılabilirler.

Soruya verilen cevap yüzdelerinin yer aldığı grafik şu şekildedir:

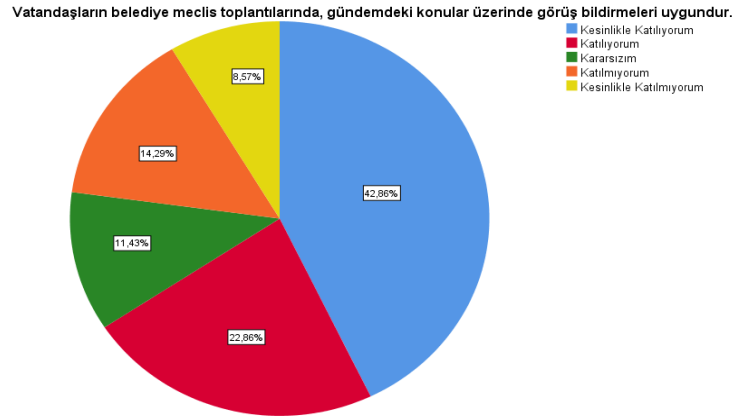

Grafikteki yüzdelerle bakıldığında; "Kesinlikle katılıyorum" %65,71, "Katılıyorum" %17,14, "Katılmıyorum" %14,29, "Kesinlikle Katılmıyorum" %2,86 oranları görülmektedir. "Kararsızım" seçeneğinin hiç işaretlenmediği de görülmektedir. Buradan hareketle; vatandaşların belediye meclis toplantılarına katılımı konusunda belediye meclis üyelerinin herhangi bir sıkıntı yaşamadıklarını ifade edebiliriz.

Soru 2. Vatandaşların belediye meclis toplantılarında, gündemdeki konular üzerinde görüş bildirmeleri uygundur.

Soruya verilen cevap yüzdelerinin yer aldığı grafik şu şekildedir:

Grafik 5.2: Gündemdeki konular üzerinde görüş bildirme.

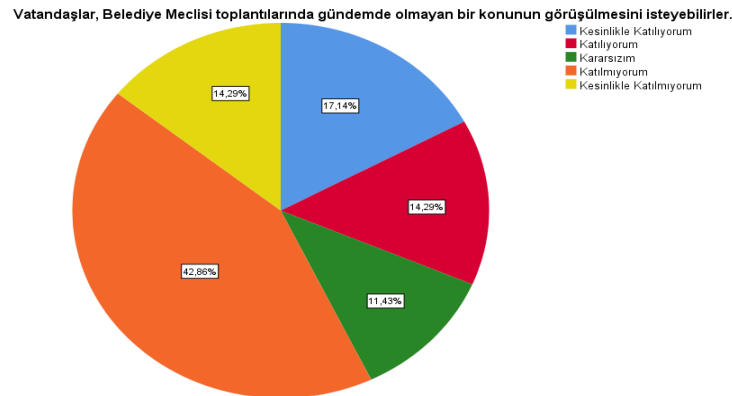

Grafikteki yüzdelerle bakıldığında; "Kesinlikle katılıyorum" %42,86, "Katılıyorum" %22,86, "Kararsızım" %11,43, "Katılmıyorum" %14,29, "Kesinlikle Katılmıyorum" %8,57 oranları görülmektedir. Bu soruya verilen cevap yüzdelerine bakıldığı zaman yine belediye meclis üyelerinin halkın belediye meclis toplantılarına katılımına destek verdikleri gibi var olan yani gündemdeki konular hakkında görüş bildirmeleri noktasında da sorun yaşamadıklarını görmekteyiz.

Soru 3. Vatandaşlar, belediye meclisi toplantılarında gündemde olmayan bir konunun görüşülmesini isteyebilirler.

Soruya verilen cevap yüzdelerinin yer aldığı grafik şu şekildedir:

Grafik 5.3: Gündemde olmayan bir konunun görüşülmesini isteme.

Grafikteki yüzdelerle bakıldığında; "Kesinlikle katılıyorum" %17,14, "Katılıyorum" %14,29, "Kararsızım" %11,43, "Katılmıyorum" %42,86, "Kesinlikle Katılmıyorum" %14,29 oranları görülmektedir. Bu soruya verilen cevap yüzdelerine

bakıldığında ise katılma ve gündemdeki konular üzerinde görüş bildirme sorularının aksine "Katılmıyorum" oranının %42,86 ile en yüksek olduğunu görmekteyiz.

Soru 1, 2 ve 3 e verilen cevap yüzdelere genel olarak baktığımızda; belediye meclis üyeleri, vatandaşın meclis toplantılarına katılımı ve gündemdeki bir konunun görüşülmesini isteme noktasında olumlu görüş sergilerken, gündemde olmayan bir konunun görüşülmesini isteme noktasında zıt bir şekilde olumsuz görüş sergilemektedirler. Verilen cevaplardan hareketle edinilen bulgular bu şekildedir. Bu da "Klasik Yönetim Algısı"nı akla getirmektedir. Var olmayan bir konu hakkında konuşmayı kabul etmeme, katılımı sadece aldıkları kararları meşrulaştırmak için isteme, sadece dinleyici olarak katılımı destekleyip, görüş bildirme ve yeni bir konu ortaya atma noktasında olumsuz düşünme gibi davranışlar bize "Klasik Yönetim Algısı"ndan "Yerel Demokrasi" anlayışına geçiş noktasında zayıf kalındığını göstermektedir.

Sadece dinleyici olarak katılım gerçekleştirip, karar alma noktasında katılım sürecine dahil olmamak gerçek bir yönetim süreci değildir. Toplantıya katılmak, karar alma süreçlerine katılmadığı sürece vatandaş için eksik bir katılımdır. Bu da "Yerel Demokrasi" anlayışına ters düşecektir.

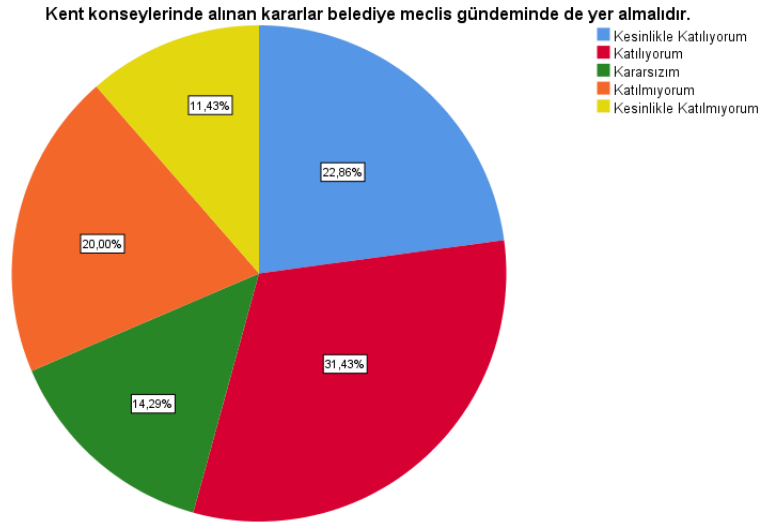
5.1.2. Kent Konseyi

Anketteki 4, 5 ve 6. sorular kent konseyi kapsamında incelenmiştir.

Soru 4. Kent konseylerinde alınan kararlar belediye meclis gündeminde de yer almalıdır.

Soruya verilen cevap yüzdelere yer aldığı grafik şu şekildedir:

Grafik 5.4: Kent konseyi kararları.

Grafikteki yüzdelere bakıldığında; "Kesinlikle katılıyorum" %22,86, "Katılıyorum" %31,43, "Kararsızım" %14,29, "Katılmıyorum" %20,00, "Kesinlikle Katılmıyorum" %11,43 oranları görülmektedir. Yüzdelere bakıldığında; kent konseylerinde alınan kararların belediye meclis gündeminde yer alması konusunda genel itibariyle yüksek bir oranla olmasa da meclis üyelerinin olumlu bakışı görülmektedir.

Soru 5. Kent konseyleri gönüllülük esasına dayandığı için, şehir yönetiminde daha aktif olarak yer almalıdırlar.

Soruya verilen cevap yüzdelерinin yer aldığı grafik şu şekildedir:

Grafik 5.5: Kent konseylerinin şehir yönetimindeki aktifliği.

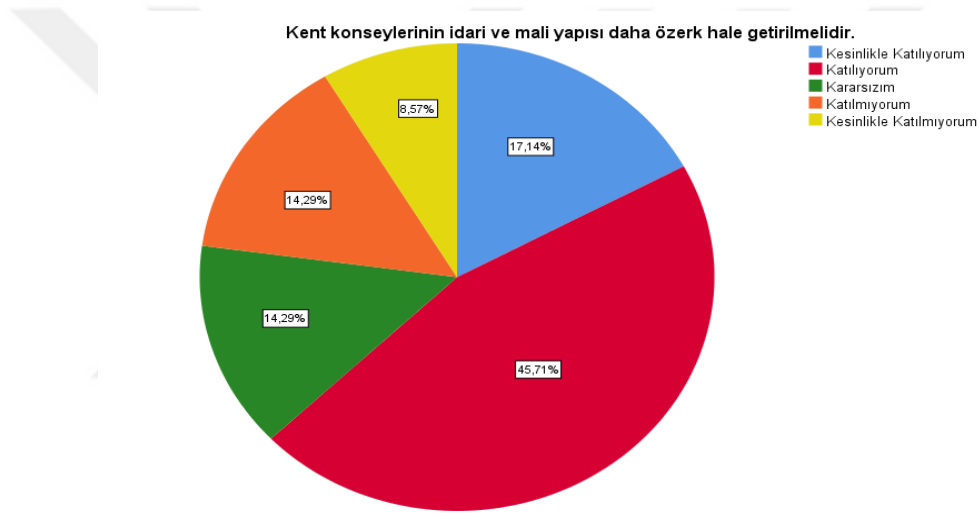

Grafikteki yüzdelere bakıldığında; "Kesinlikle katılıyorum" %25,71, "Katılıyorum" %37,14, "Kararsızım" %17,14, "Katılmıyorum" %8,57, "Kesinlikle Katılmıyorum" %11,43 oranları görülmektedir. Bu soru için yüzdelere bakıldığında; kent konseylerinin şehir yönetiminde daha aktif bir biçimde yer alması konusunda belediye meclis üyeleri olumlu görüş sergilemektedir.

Soru 6. Kent konseylerinin idari ve mali yapısı daha özerk hale getirilmelidir.

Soruya verilen cevap yüzdelерinin yer aldığı grafik şu şekildedir:

Grafik 5.6: Kent konseylerinin özerkliği.

Grafikteki yüzdelere bakıldığında; "Kesinlikle katılıyorum" %17,14, "Katılıyorum" %45,71, "Kararsızım" %14,29, "Katılmıyorum" %14,29, "Kesinlikle Katılmıyorum" %8,57 oranları görülmektedir. Yüzdelere bakıldığında kent konseylerinin idari ve mali yapısının daha özerk hale getirilmesi konusunda belediye meclis üyelerinin olumlu görüş sergiledikleri görülmektedir.

Soru 4, 5 ve 6'ya verilen cevap yüzdelерine genel olarak baktığımızda yapacağımız çıkarım; gündem belirleme noktasında belediye meclis üyelerinin esas olması isteniyor. Belediye dışından gelen taleplere çok açık değiller. Bu da bize bu konularda yerel demokrasiye çok açık olunmadığını göstermektedir.

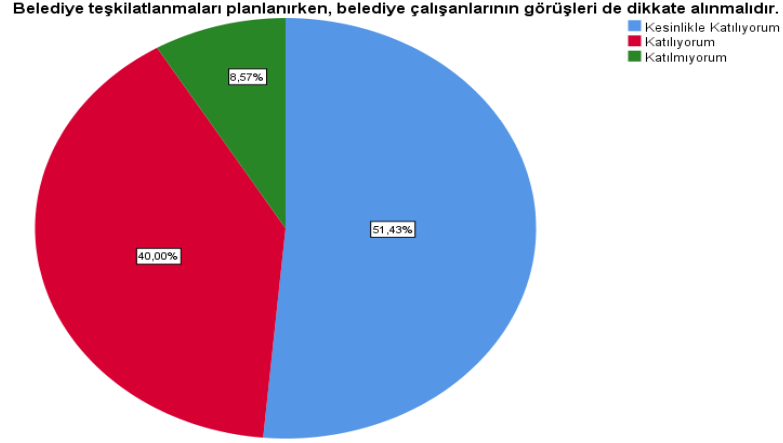
5.1.3. Belediye Çalışan Görüşleri

Anketteki 7 ve 12. sorular belediye çalışan görüşleri kapsamında incelenmiştir.

Soru 7. Belediye teşkilatlanmaları planlanırken, belediye çalışanlarının görüşleri de dikkate alınmalıdır.

Soruya verilen cevap yüzdelerinin yer aldığı grafik şu şekildedir:

Grafik 5.7: Belediye çalışanlarının görüşleri.

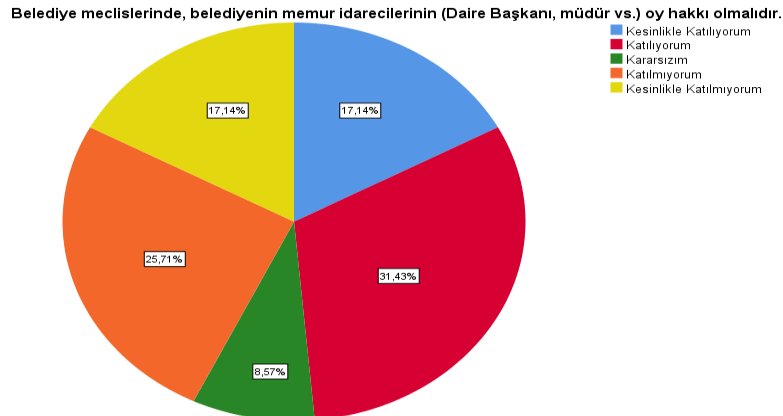

Grafikteki yüzdeler bakıldığında; "Kesinlikle katılıyorum" %51,43, "Katılıyorum" %40,00, "Katılmıyorum" %8,57 oranları görülmektedir. "Kararsızım" ve "Kesinlikle Katılmıyorum" seçeneklerinin hiç işaretlenmediği de görülmektedir. Bu konudaki görüşler belediye meclis üyeleri nazarında daha net olmakla birlikte genel görüş %91,43 yüzde ile olumlu niteliktedir. Olumsuz görüş %8,57 yüzde ile düşük bir oranda kalmıştır. Yani belediye çalışanlarının görüşleri önemsenmektedir. Bu da kurum içi demokrasiye inandıklarını gösteriyor. Bu düşünce şekli yerel demokrasi için olumlu bir adımdır.

Soru 12. Belediye meclislerinde, belediyenin memur idarecilerinin (Daire başkanı, müdür vs.) oy hakkı olmalıdır.

Soruya verilen cevap yüzdelerinin yer aldığı grafik şu şekildedir:

Grafik 5.8: Belediyenin memur idarecilerinin oy hakkı.

Grafikteki yüzdelere bakıldığında; "Kesinlikle katılıyorum" %17,14, "Katılıyorum" %31,43, "Kararsızım" %8,57, "Katılmıyorum" %25,71, "Kesinlikle Katılmıyorum" %17,14 oranları görülmektedir. Aynı zamanda "Kesinlikle Katılıyorum" ve "Kesinlikle Katılmıyorum" yüzdelerinin aynı olduğu da görülmektedir. "Kesinlikle Katılıyorum" ve "Katılıyorum" şeklindeki olumlu cevaplara verilen oylar %48,57 de kalmıştır. Bu da bu konuda belediye meclis üyelerinin genel itibariyle olumsuz düşündüklerini göstermektedir.

Soru 7 ve 12'ye verilen cevap yüzdelere genel olarak baktığımızda; belediye meclis üyelerinin, belediye teşkilatlanmaları planlanırken, belediye çalışanlarının görüşleri de dikkate alınmalıdır sorusuna olumlu görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum kurum içi demokrasiye inandıklarını göstermektedir. Fakat belediye meclislerinde, belediyenin memur idarecilerinin (Daire başkanı, müdür vs.) oy hakkı olmalıdır sorusuna tam tersi şekilde olumsuz görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum ise kurum içi demokrasiyi desteklerken aynı zamanda kendilerine ait bir yetkiyi paylaşmaktan imtina ettiklerini ortaya koymaktadır.

5.1.4. Seçmenlik Ve Yerleşiklik

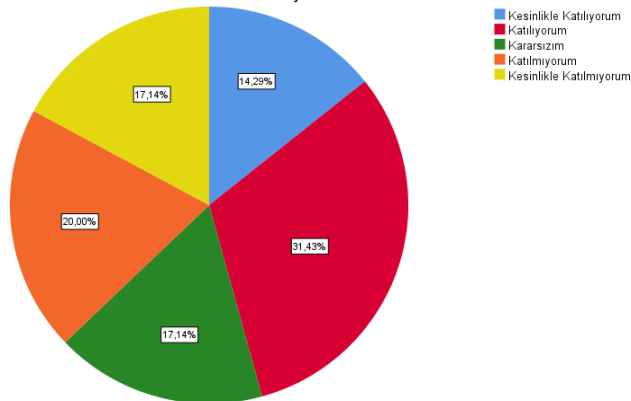
Anketteki 8, 9 ve 10. sorular seçmenlik ve yerleşiklik kapsamında incelenmiştir.

Soru 8. Belediyelerdeki memurluklar ve idari pozisyonlar, o belediye sınırları içerisinde en az 10 senedir yaşıyor olanlara açık olmalıdır.

Soruya verilen cevap yüzdelere yer aldığı grafik şu şekildedir:

Grafik 5. 9: Belediyelerdeki memurluklar ve idari pozisyonlar için ikamet şartı.

Belediyelerdeki memurluklar ve idari pozisyonlar, o belediye sınırları içerisinde en az 10 senedir yaşıyor olanlara açık olmalıdır.

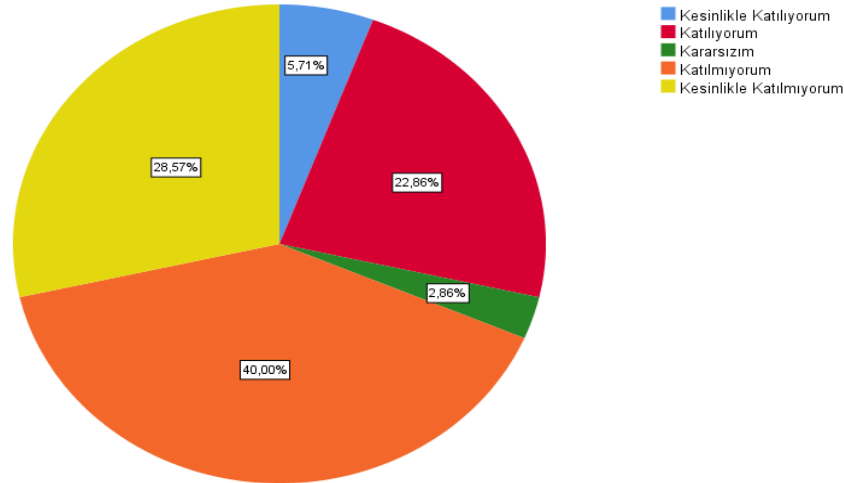
Grafikteki yüzdelere bakıldığında; "Kesinlikle katılıyorum" %14,29, "Katılıyorum" %31,43, "Kararsızım" %17,14, "Katılmıyorum" %20,00, "Kesinlikle Katılmıyorum" %17,14 oranları görülmektedir. Bu soruya verilen yüzdelere incelendiğinde %45,72 oranla olumlu görüş bildirilirken, %37,14 oranla da olumsuz görüş bildirildiği görülmektedir. Bu durumda olumlu ve olumsuz oranlara bakıldığında, arada fark olmasına rağmen olumlu görüş %50'yi geçmediğinden bu soruya çoğunluğun olumlu baktığını söyleyemeyiz.

Soru 9. Yerel seçimlerde oy kullanabilmek için bir seçmenin en az 5 veya 10 yılı aşkın bir süredir o belediye sınırları içerisinde ikamet ediyor olması gerekir.

Soruya verilen cevap yüzdelерinin yer aldığı grafik şu şekildedir:

Grafik 5.10: Yerel seçimlerde oy kullanabilmek için seçmenin ikamet şartı.

Yerel seçimlerde oy kullanabilmek için bir seçmenin en az 5 veya 10 yılı aşkın bir süredir o belediye sınırları içerisinde ikamet ediyor olması gerekir.

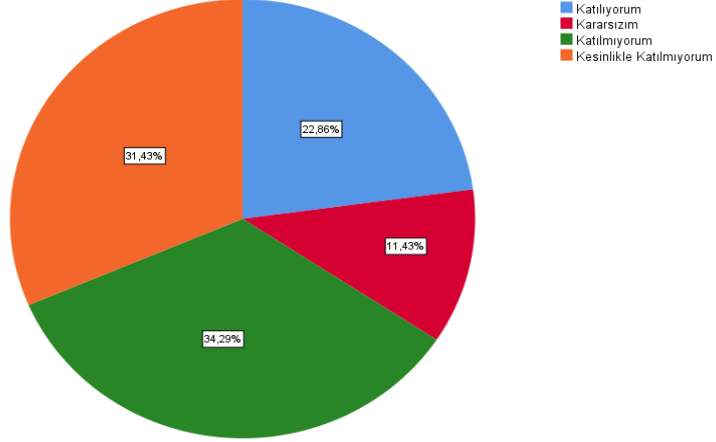
Grafikteki yüzdelere bakıldığında; "Kesinlikle katılıyorum" %5,71, "Katılıyorum" %22,86, "Kararsızım" %2,86, "Katılmıyorum" %40,00, "Kesinlikle Katılmıyorum" %28,57 oranları görülmektedir. Detaylı incelendiğinde "Kesinlikle Katılıyorum" yüzdesinin çok düşük bir oranda olduğu ve genel olarak olumlu görüş bildirenlerin toplam yüzdesinin %28,57'de kaldığı açıkça görülmektedir.

Soru 10. Yerel seçimlerde vatandaş olmayan ancak belli bir süre orada ikamet ediyor olanlar da oy kullanabilmelidir.

Soruya verilen cevap yüzdelерinin yer aldığı grafik şu şekildedir:

Grafik 5.11: Yerel seçimlerde vatandaş olmayanların ikamet şartıyla oy kullanması.

Yerel seçimlerde vatandaş olmayan ancak belli bir süre o belde ikamet ediyor olanlarda oy kullanabilmelidir.

Grafikteki yüzdelerine bakıldığında; "Katılıyorum" %22,86, "Kararsızım" %11,43, "Katılmıyorum" %34,29, "Kesinlikle Katılmıyorum" %31,43 oranları görülmektedir. Bu soruya verilen cevapların yüzdelerine bakıldığında genel görüşün olumsuz olduğu görülmektedir.

Soru 8, 9 ve 10'a verilen cevap yüzdelerine genel olarak bakıldığında; yerleşiklik şartına çok fazla dikkat edilmediği görülmektedir. Bu, neticede olumlu bir durumdur. Yeni gelenler de sürece dahil olabilir anlamına gelmektedir.

5.1.5. Yetki Paylaşımı Sorunu

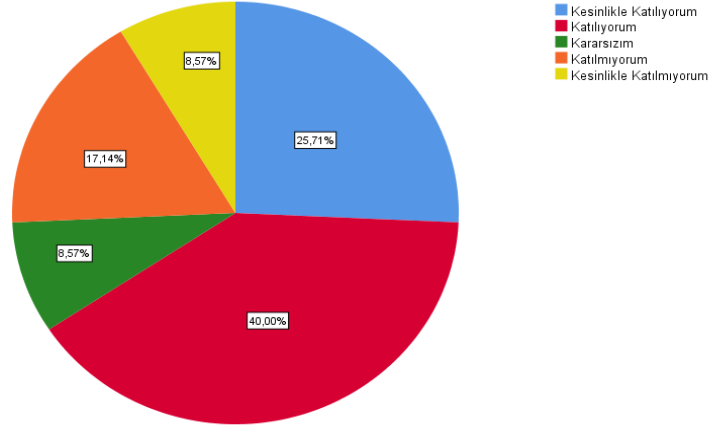
Anketteki 11, 13, 14, 15, 17, 18, 21 ve 26. sorular yetki paylaşımı sorunu kapsamında incelenmiştir.

Soru 11. Bir belediyenin belediye başkanının kaldırılması veya başka bir belediyeyle birleştirilmesi, ancak ve ancak o yöre halkının oyuyla mümkün olmalıdır.

Soruya verilen cevap yüzdelerinin yer aldığı grafik şu şekildedir:

Grafik 5.12: Yöre halkının oyuyla belediye vasfının kaldırılması veya başka bir belediyeyle birleştirilmesi.

Bir belediyenin belediye vasfının kaldırılması veya başka bir belediyeyle birleştirilmesi, ancak ve ancak o yöre halkının oyuyla mümkün olmalıdır.

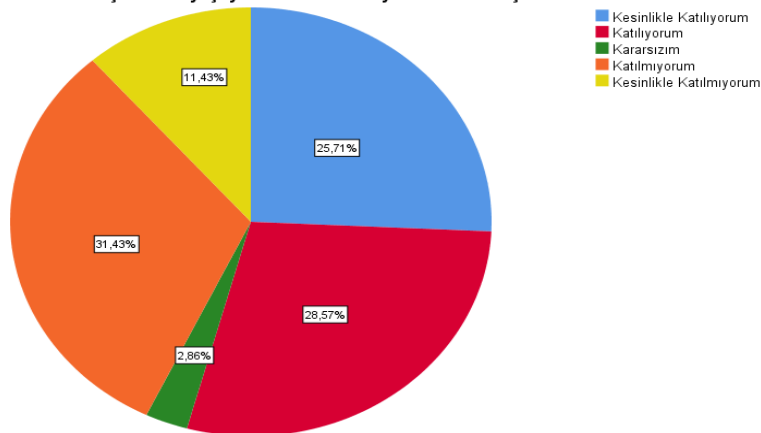
Grafikteki yüzdelere bakıldığında; "Kesinlikle katılıyorum" %25,71, "Katılıyorum" %40,00 "Kararsızım" %8,57, "Katılmıyorum" %17,14, "Kesinlikle Katılmıyorum" %8,57 oranları görülmektedir. Bu soruya verilen cevaplar incelendiğinde genel bakışın olumlu olduğu söylenebilir.

Soru 13. Belediyeler, parasal olarak belirli bir miktarın üzerindeki yatırımlara, mini bir referandumla belediye sınırları içerisinde yaşayan insanların onayını almadan başlamamalıdır.

Soruya verilen cevap yüzdelерinin yer aldığı grafik şu şekildedir:

Grafik 5.13: Parasal olarak belirli bir miktarın üzerindeki yatırımlarda referandumla yöre halkının onayı.

Belediyeler, parasal olarak belirli bir miktarın üzerindeki yatırımlara, mini bir referandumla belediye sınırları içerisinde yaşayan insanların onayını almadan başlamamalıdır.

Grafikteki yüzdelere bakıldığında; "Kesinlikle katılıyorum" %25,71, "Katılıyorum" %28,57 "Kararsızım" %2,86, "Katılmıyorum" %31,43, "Kesinlikle

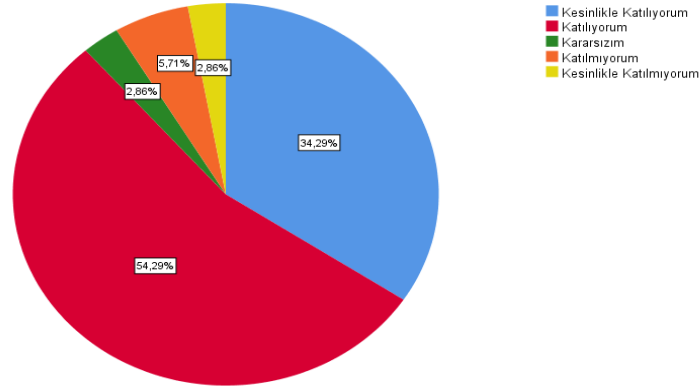
"Katılmıyorum" %11,43 oranları görülmektedir. "Kesinlikle Katılıyorum" ve "Katılıyorum" oylarının toplamı %54,28'dir. Görüş alma noktasında hemfikirler fakat karar alma sürecine gelince bunun daha sıkıntılı bir durum olduğu katılıyorum yüzdelerinin çok yüksek olmamasından anlaşılmaktadır.

Soru 14. Belediyeler belirli bir alanda bir düzenleme veya yatırım yapmadan önce, o düzenlemeden doğrudan etkilenen ve etkilenecek olan kişi veya kurumlardan oluşan bir komisyon oluşturmali ve bu komisyon kararı çerçevesinde hareket etmelidir.

Soruya verilen cevap yüzdelerinin yer aldığı grafik şu şekildedir:

Grafik 5. 14: Düzenleme ve yatırım yapılırken bundan etkilenecek yöre halkı veya kurumlardan bir komisyon oluşturmak.

Belediyeler belirli bir alanda bir düzenleme veya yatırım yapmadan önce, o düzenlemeden doğrudan etkilenen ve etkilenecek olan kişi veya kurumlardan oluşan bir komisyon oluşturmali ve bu komisyon kararı çerçevesinde hareket etmelidir.

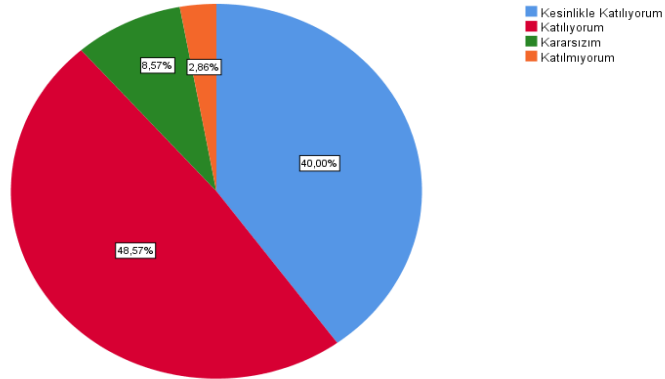
Grafikteki yüzdelere bakıldığında; "Kesinlikle katılıyorum" %34,29, "Katılıyorum" %54,29 "Kararsızım" %2,86, "Katılmıyorum" %5,71, "Kesinlikle Katılmıyorum" %2,86 oranları görülmektedir. "Kesinlikle Katılıyorum" ve "Katılıyorum" yüzdeleri toplamı %88,58'dir. Bu da bize görüş alma noktasında bir sıkıntı olmadığını ve bunu yüksek oranla kabul ettiklerini göstermektedir.

Soru 15. Belediyeler belirli bir alanda bir düzenleme yaparken, o alana ilişkin kuruluşlardan örneğin, oda başkanlıklarından resmi kurumların taşra teşkilatlarından görüş almalı ve bu görüş çerçevesinde hareket etmelidirler.

Soruya verilen cevap yüzdelerinin yer aldığı grafik şu şekildedir:

Grafik 5.15: Belirli bir alanda bir düzenleme yaparken, o alana ilişkin kuruluşlardan görüş almak.

Belediyeler belirli bir alanda bir düzenleme yaparken, o alana ilişkin kuruluşlardan örneğin, oda başkanlıklarından resmi kurumların taşra teşkilatlarından görüş almalı ve bu görüş çerçevesinde hareket etmelidirler.

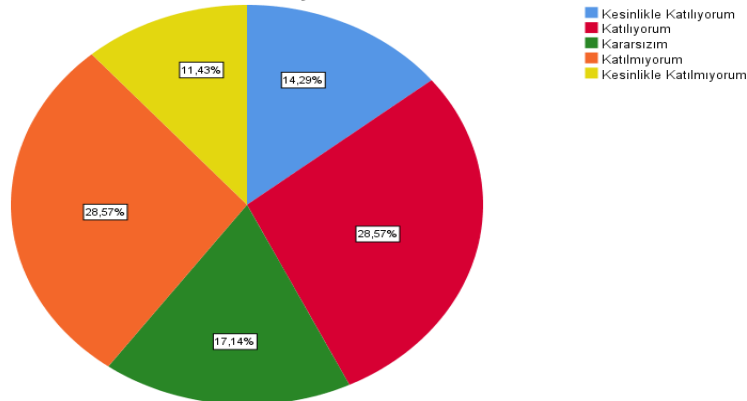
Grafikteki yüzdelerle bakıldığında; "Kesinlikle katılıyorum" %40,00, "Katılıyorum" %48,57 "Kararsızım" %8,57, "Katılmıyorum" %2,86 oranları görülmektedir. "Kesinlikle Katılıyorum" ve "Katılıyorum" yüzdeleri toplamı %88,57'dir. Bu soruya verilen cevaplar da bize görüş alma noktasında bir sıkıntı olmadığını ve bunu yüksek oranla kabul ettiklerini göstermektedir.

Soru 17. Belediye meclislerinde, belirli bir evet oyunun altında bir oranla kabul edilen kararlar mutlaka ve mutlaka halkın onayına sunulmalıdır.

Soruya verilen cevap yüzdelerinin yer aldığı grafik şu şekildedir:

Grafik 5.16: Belirli bir evet oyunun altında bir oranla kabul edilen kararların halk onayına sunulması.

Belediye meclislerinde, belirli bir evet oyunun altında bir oranla kabul edilen kararlar mutlaka ve mutlaka halkın onayına sunulmalıdır.

Grafikteki yüzdelerle bakıldığında; "Kesinlikle katılıyorum" %14,29, "Katılıyorum" %28,57 "Kararsızım" %17,14, "Katılmıyorum" %28,57, "Kesinlikle Katılmıyorum" %11,43 oranları görülmektedir. Bu soruya verilen "Kesinlikle

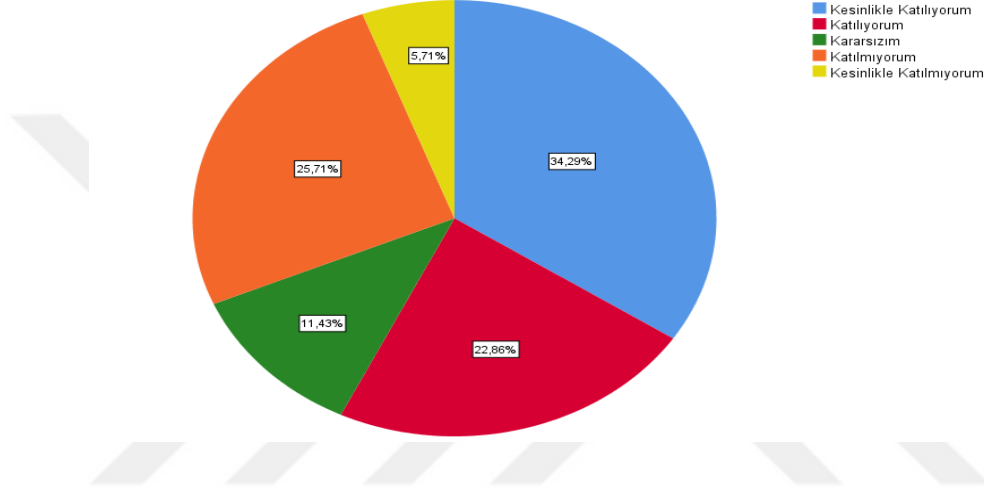
Katılıyorum" ve "Katılıyorum" cevap yüzdeleri toplamı % 42,86'dır. Bu da halkın karar alma süreçlerine katılımının istenmediğini göstermektedir.

Soru 18. Bir mahallede yapılacak bir hizmetin ve/veya yatırımın nihai karar vericileri o mahallenin sakinleri olmalıdır.

Soruya verilen cevap yüzdelerinin yer aldığı grafik şu şekildedir:

Grafik 5.17: Bir hizmet ve/veya yatırım yapılırken nihai karar vericilerin mahalle sakinleri olması.

Bir mahallede yapılacak bir hizmetin ve/veya yatırımın nihai karar vericileri o mahallenin sakinleri olmalıdır.

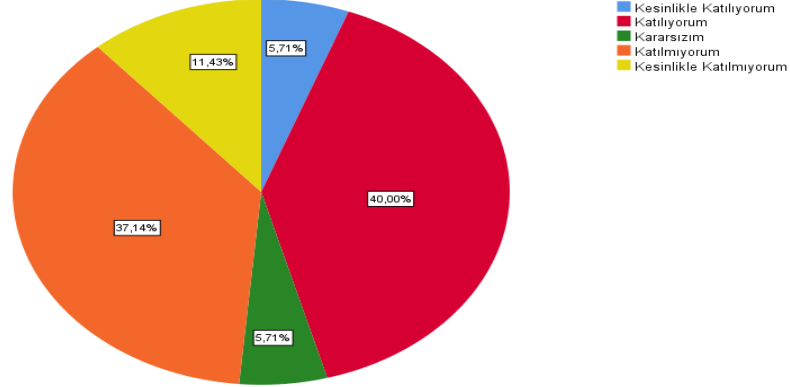
Grafikteki yüzdelerle bakıldığında; "Kesinlikle katılıyorum" %34,29, "Katılıyorum" %22,86 "Kararsızım" %11,43, "Katılmıyorum" %25,71, "Kesinlikle Katılmıyorum" %5,71 oranları görülmektedir. Olumlu görüş toplam yüzdesi %57,15'tir. Çok yüksek bir oranla olmasa da bu soruya genel bakış açısı olumlu olmuştur.

Soru 21. Belediye meclis üyeliği dönüşümlü olmalı ve yörede seçilme yeterliğine sahip her vatandaş, belirli bir süreyle meclis üyeliği yapmalıdır.

Soruya verilen cevap yüzdelerinin yer aldığı grafik şu şekildedir:

Grafik 5.18: Belirli bir süreyle dönüşümlü belediye meclis üyeliği.

Belediye meclis üyeliği dönüşümlü olmalı ve yörede seçilme yeterliğine sahip her vatandaş, belirli bir süreyle meclis üyeliği yapmalıdır.

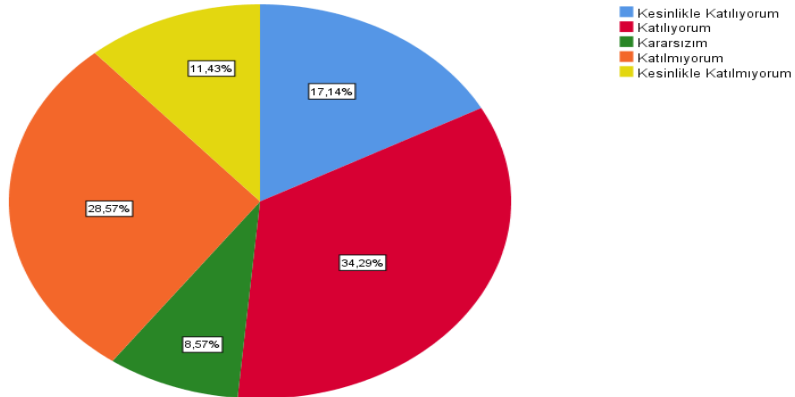
Grafikteki yüzdelerle bakıldığında; "Kesinlikle katılıyorum" %5,71 "Katılıyorum" %40,00 "Kararsızım" %5,71, "Katılmıyorum" %37,14, "Kesinlikle Katılmıyorum" %11,43 oranları görülmektedir. Olumlu görüş toplam yüzdesi %45,71'dir. Bu da yine yetki paylaşımı noktasında olumlu görüş sergilemediklerini göstermektedir.

Soru 26. Belediye başkanlıklarının, ölüm, istifa, görevden alınma gibi nedenlerle boşaldığı durumlarda yeni başkan Meclis belirlememeli, bunun yerine başkanlık için yeni bir seçim yapılmalıdır.

Soruya verilen cevap yüzdelerinin yer aldığı grafik şu şekildedir:

Grafik 5.19: Belediye başkanlıkları boşaldığında yeni başkanının meclis tarafından değil yeni bir seçimle belirlenmesi.

Belediye başkanlıklarının, ölüm, istifa, görevden alınma gibi nedenlerle boşaldığı durumlarda yeni başkan Meclis belirlememeli, bunun yerine başkanlık için yeni bir seçim yapılmalıdır.

Grafikteki yüzdelerle bakıldığında; "Kesinlikle katılıyorum" %17,14 "Katılıyorum" %34,29 "Kararsızım" %8,57, "Katılmıyorum" %28,57, "Kesinlikle Katılmıyorum" %11,43 oranları görülmektedir. "Kesinlikle Katılıyorum" ve

"Katılıyorum" olumlu görüş yüzdeleri toplamı %51,43'tür. Bu da soru 14 ve 15'e nazaran düşük bir orandır. Genel görüş düşük yüzdeyle de olsa olumlu olmuştur.

Soru 11, 13, 14, 15, 17, 18, 21 ve 26'ya verilen cevap yüzdelerine genel olarak bakıldığında; görüş alma noktasında olumlu bakarken, yetki paylaşımı noktasında olumsuz bakıldığı görülmektedir. Halkın karar alma süreçlerine dahil olmadan görüş bildirerek katılım sağlamasında bir sakınca görülmemektedir. Bu da yerel demokrasiye hala sıcak bakılmadığını göstermektedir.

5.1.6. Şeffaflık

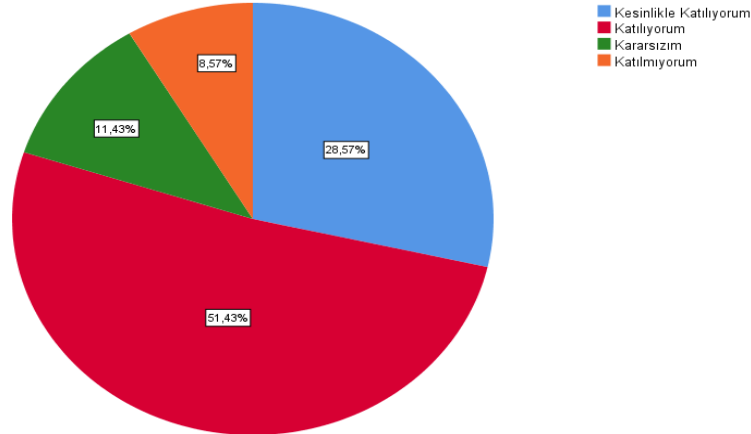
Anketteki 16. ve 19. sorular şeffaflık kapsamında incelenmiştir.

Soru 16. Belediyeler bütçe gerçekleştirmelerini belirli aralıklarla çeşitli basın yayın organları ve internet sitesi aracılığıyla vatandaşlarla paylaşmalıdır.

Soruya verilen cevap yüzdelerinin yer aldığı grafik şu şekildedir:

Grafik 5.20: Bütçe gerçekleştirmelerinin vatandaşlarla paylaşılması.

Belediyeler bütçe gerçekleştirmelerini belirli aralıklarla çeşitli basın yayın organları ve internet sitesi aracılığıyla vatandaşlarla paylaşmalıdır.

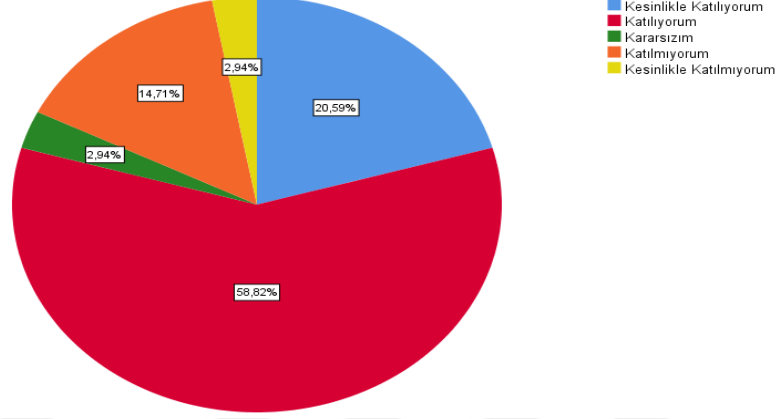
Grafikteki yüzdeler bakıldığında; "Kesinlikle katılıyorum" %28,57, "Katılıyorum" %51,43, "Kararsızım" %11,43, "Katılmıyorum" %8,57 oranları görülmektedir. Olumlu görüş yüzdeleri toplamı %80'dir. Bu da paylaşma ve anlatma noktasında sıkıntı olmadığını göstermektedir.

Soru 19. Belediyeler, parasal olarak belirli bir miktarın üzerinde olan ihaleleri internet, belediye televizyonu ve benzeri yayın organlarından canlı olarak yayınlamalıdır.

Soruya verilen cevap yüzdelerinin yer aldığı grafik şu şekildedir:

Grafik 5.21: Parasal olarak belirli bir miktarın üzerindeki ihalelerin canlı olarak yayınlaması.

Belediyeler, parasal olarak belirli bir miktarın üzerinde olan ihaleleri internet, belediye televizyonu ve benzeri yayın organlarından canlı olarak yayınlamalıdır.

Grafikteki yüzdelerle bakıldığında; "Kesinlikle katılıyorum" %20,59, "Katılıyorum" %58,82, "Kararsızım" %2,94, "Katılmıyorum" %14,71, "Kesinlikle Katılmıyorum" %2,94 oranları görülmektedir. Olumlu görüş yüzdeleri toplamı %79,41'dir. Bu oran yine paylaşma ve anlatma noktasında bir sıkıntı olmadığını göstermektedir.

Soru 16 ve 19'a verilen cevap yüzdelerine genel olarak bakıldığında; yapılacaklarla ilgili yayın yapma, bunları paylaşma ve anlatma gibi şeffaflıkla bağlantılı faaliyetlerle ilgili bir sıkıntı olmadığı görülmektedir.

5.1.7. Lider Odaklı Yönetim

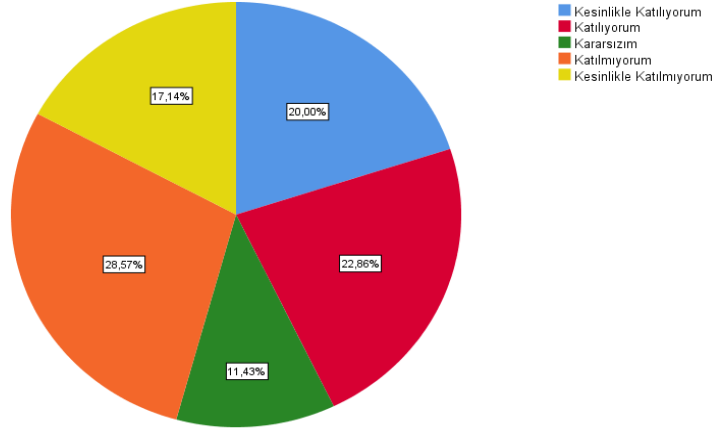
Anketteki 20. ve 22. sorular lider odaklı yönetim kapsamında incelenmiştir.

Soru 20. Seçilmiş bir belediye başkanının hizmetlerinden memnun kalınmaması durumunda başkan, yöre halkının yapacağı bir oylamayla görev süresi bitmeden görevinden alınabilmelidir.

Soruya verilen cevap yüzdelerinin yer aldığı grafik şu şekildedir:

Grafik 5.22: Seçilmiş belediye başkanının yöre halkı oylamasıyla görev süresi bitmeden görevinden alınabilmesi.

Seçilmiş bir belediye başkanının hizmetlerinden memnun kalınmaması durumunda başkan, yöre halkının yapacağı bir oylamayla görev süresi bitmeden görevinden alınabilmelidir.

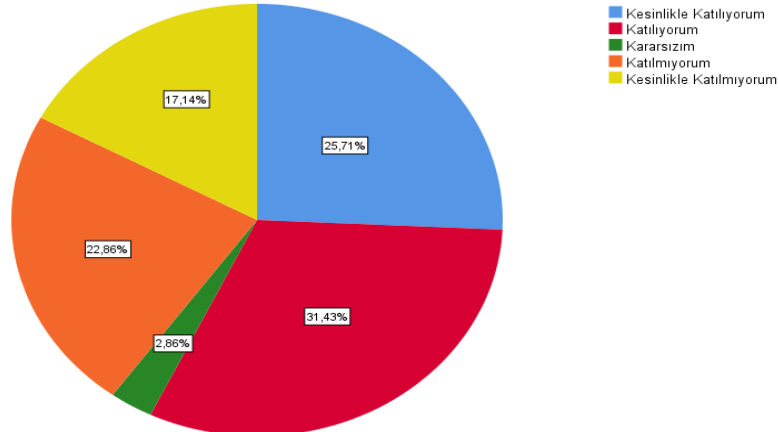
Grafikteki yüzdelerle bakıldığında; "Kesinlikle katılıyorum" %20,00, "Katılıyorum" %22,86, "Kararsızım" %11,43, "Katılmıyorum" %28,57, "Kesinlikle Katılmıyorum" %17,14 oranları görülmektedir. Olumlu görüş yüzdeleri toplamı %42,86'dır. Bu düşük oran geri çağırma sürecine açık olmadıklarını ve lider odaklı yönetim anlayışına sahip olduklarını göstermektedir.

Soru 22. Seçilmiş bir belediye meclisi üyesi, hizmetlerinden memnun kalınmaması durumunda yöre halkının yapacağı bir oylamayla görev süresi bitmeden görevinden alınabilmelidir.

Soruya verilen cevap yüzdelerinin yer aldığı grafik şu şekildedir:

Grafik 5.23: Seçilmiş belediye meclisi üyesinin, yöre halkı oylamasıyla görev süresi bitmeden görevinden alınabilmesi.

Seçilmiş bir belediye meclisi üyesi, hizmetlerinden memnun kalınmaması durumunda yöre halkının yapacağı bir oylamayla görev süresi bitmeden görevinden alınabilmelidir.

Grafikteki yüzdelerle bakıldığında; "Kesinlikle katılıyorum" %25,71, "Katılıyorum" %31,43, "Kararsızım" %2,86, "Katılmıyorum" %22,86, "Kesinlikle

"Katılmıyorum" %17,14 oranları görülmektedir. "Kesinlikle Katılıyorum" ve "Katılıyorum" olumlu görüş yüzdeleri toplamı %57,14'tür. %50'nin üzerindeki bu oran, belediye meclis üyesi belki gidebilir sonucunu göstermektedir.

Soru 20 ve 22'ye verilen cevap yüzdelerine genel olarak bakıldığında; lidere bağlılık ve bunun neticesinde lider odaklı bir yönetim anlayışının hakim olduğu görülmektedir. Buna binaen genel görüş; başkan gitmesin fakat belediye meclis üyesi gidebilir şeklindedir.

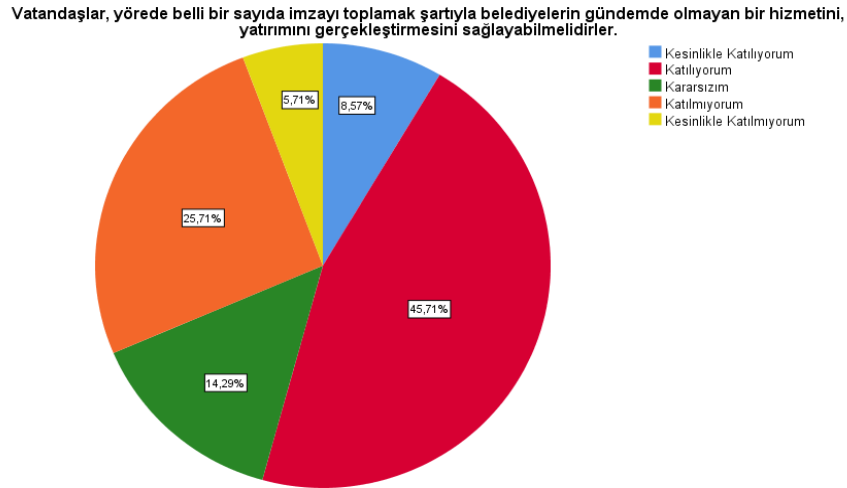
5.1.8. Halk İnisiyatifi

Anketteki 23. ve 24. sorular halk inisiyatifi kapsamında incelenmiştir.

Soru 23. Vatandaşlar, yörede belli bir sayıda imzayı toplamak şartıyla belediyelerin gündemde olmayan bir hizmetini, yatırımını gerçekleştirmesini sağlayabilmelidirler.

Soruya verilen cevap yüzdelerinin yer aldığı grafik şu şekildedir:

Grafik 5.24: Vatandaşların belli bir imza sayısı şartıyla gündemde olmayan bir hizmet veya yatırımın gerçekleşmesini sağlayabilmesi.

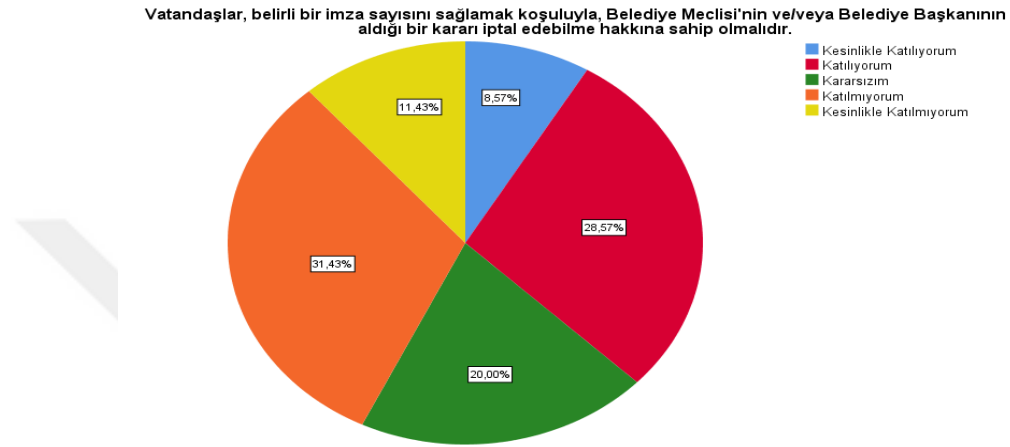

Grafikteki yüzdelerle bakıldığında; "Kesinlikle katılıyorum" %8,57, "Katılıyorum" %45,71, "Kararsızım" %14,29, "Katılmıyorum" %25,71, "Kesinlikle Katılmıyorum" %5,71 oranları görülmektedir. "Kesinlikle Katılıyorum" ve "Katılıyorum" olumlu görüş yüzdeleri toplamı %54,28'dir. Bu oran yerel demokrasi için yüksek bir oran değildir.

Soru 24. Vatandaşlar, belirli bir imza sayısını sağlamak koşuluyla, Belediye Meclisi'nin ve/veya Belediye Başkanının aldığı bir kararı iptal edebilme hakkına sahip olmalıdır.

Soruya verilen cevap yüzdelerinin yer aldığı grafik şu şekildedir:

Grafik 5.25: Vatandaşların belli bir imza sayısı şartıyla başkan veya meclisin aldığı bir kararı iptal edebilme hakkı.

Grafikteki yüzdelerle bakıldığında; "Kesinlikle katılıyorum" %8,57, "Katılıyorum" %28,57, "Kararsızım" %20,00, "Katılmıyorum" %31,43, "Kesinlikle Katılmıyorum" %11,43 oranları görülmektedir. "Kesinlikle Katılıyorum" ve "Katılıyorum" olumlu görüş yüzdeleri toplamı %37,14'tür. Bu düşük oran, vatandaşların böyle bir iptal hakkına sahip olmalarının kabul edilmediğinin kanıtıdır.

Soru 23 ve 24'e verilen cevap yüzdelerine genel olarak bakıldığında; halk inisiyatifi uygulamasına yöneticilerin açık olmadığı görülmektedir.

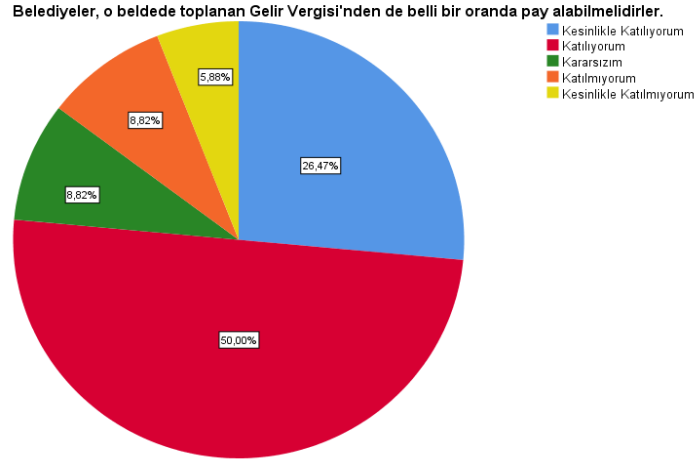
5.1.9. Mali Özerklik

Anketteki 25. ve 27. sorular mali özerklik kapsamında incelenmiştir.

Soru 25. Belediyeler, o beldede toplanan Gelir Vergisi'nden de belli bir oranda pay alabilmelidirler.

Soruya verilen cevap yüzdelerinin yer aldığı grafik şu şekildedir:

Grafik 5.26: Belediyelerin Gelir Vergisi'nden pay alabilmesi.

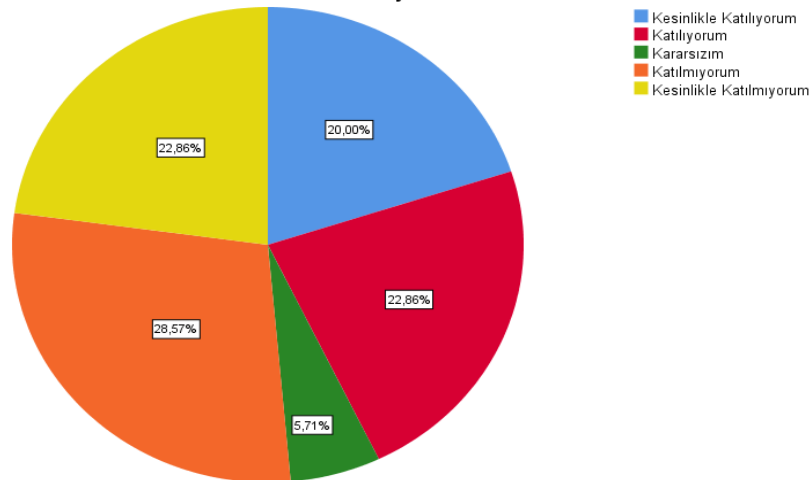
Grafikteki yüzdelere bakıldığında; "Kesinlikle katılıyorum" %26,47, "Katılıyorum" %50,00, "Kararsızım" %8,82, "Katılmıyorum" %8,82, "Kesinlikle Katılmıyorum" %5,88 oranları görülmektedir. "Kesinlikle Katılıyorum" ve "Katılıyorum" olumlu görüş yüzdeleri toplamı %76,47'dir. Bu da bize mali olarak güçlenmek istediklerini göstermektedir.

Soru 27. Belediyeler yatırım miktarı parasal olarak ne kadar yüksek olursa olsun bu yatırıma karar verirken, herhangi bir üst otoriteden onay almamalıdır.

Soruya verilen cevap yüzdelерinin yer aldığı grafik şu şekildedir:

Grafik 5.27: Belediyelerin yatırım miktarı sınırı olmaksızın herhangi bir üst otoriteden onay almaması.

Belediyeler yatırım miktarı parasal olarak ne kadar yüksek olursa olsun bu yatırıma karar verirken, herhangi bir üst otoriteden onay almamalıdır.

Grafikteki yüzdelerle bakıldığında; "Kesinlikle katılıyorum" %20,00, "Katılıyorum" %22,86, "Kararsızım" %5,71, "Katılmıyorum" %28,57, "Kesinlikle Katılmıyorum" %22,86 oranları görülmektedir. Belediyeler yatırıma karar verirken herhangi bir üst otoriteden onay almamalıdır sorusuna "Kesinlikle Katılıyorum" ve "Katılıyorum" olumlu görüş yüzdeleri toplamı %42,86'dır. Bu da üst otoriteden onay almamayı onaylamadıklarını göstermektedir. Bir başka deyişle, üst otoriteden onay almayı onayladıklarını göstermektedir.

Soru 25 ve 27'ye verilen cevap yüzdelerine genel olarak bakıldığında; belediye meclis üyelerinin, mali olarak güçlenmek istedikleri fakat mali özerklik konusunda çok istekli olmadıkları görülmektedir. Vesayet denetimi düşüncesi hala bir şekilde devam etmektedir.

5.2. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yerel yönetimler ve demokrasi birbiriyle son derece ilişkili kavramlardır. Yerel yönetimlerin iyi işleyebilmesi için yerel demokrasi kavramının iyi kavranması gerekmektedir. Yerel demokrasi katılım, etkinlik ve verimliliği hedef alır. Kendisi ile ilgili kararlarda söz hakkını kullanan aktif yurttaşı hedefler.

Demokrasinin gereklerinden olan etkinlik ile birlikte halk katılımı yaygın hale gelmeye başlamıştır. Katılımın büyük birimlerden ziyade daha küçük yerel boyuttaki birimlerde daha iyi uygulanabileceğini söylemek yanlış olmayacaktır. Fakat uygulamada bu durum farklılık gösterebilmektedir.

Belediye meclis üyelerine uygulanan anket neticesinde verilen cevap yüzdeleri incelendiğinde uygulamada yerel demokrasi kavramının farklı anlaşıldığı görülmektedir. Klasik yönetim algısı olarak karar alma noktasında dahil olmadığı müddetçe vatandaşın katılımı desteklenmektedir. Fakat yerel demokrasi anlayışına göre vatandaş karar alma süreçlerine de dahil edilmelidir. Toplantıya katılmak, toplantıda fikir beyan edip kararlarda etkili olmadıkça yeterli değildir. Bu noktada klasik yönetim algısından yerel demokrasi anlayışına geçişte eksiklikler olduğu ve bunun iyileştirilmesi ve daha iyi algılanması gerektiği anlaşılmıştır.

Belediye meclis üyelerince katılım kabul edilmekte fakat bu sadece aldıkları kararları meşrulaştırmak için gerekli görülmektedir. Çünkü halkın sadece dinleyici olarak katılımı desteklenmekte, görüşleri yeteri kadar önemsenmemektedir. Bunu var olan şeyler hakkında görüş bildirmede sorun çıkarmayıp, var olmayan bir şeyler hakkında konuşmaya gelince bunu kabul etmemelerinden çıkarmak mümkündür. Bu durum belediye dışından gelen taleplere çok açık olmadıklarını göstermektedir. Bu da aslında yerel demokrasiye açık olmadıklarını göstermektedir. Aynı zamanda halk inisiyatifi uygulamasına da açık olmadıkları görülmektedir.

Belediye meclis üyeleri belediye çalışan görüşlerini önemsemekle kurum içi demokrasiyi desteklediklerini göstermektedir. Bu durum yerel demokrasi için olumlu bir adımdır. Fakat bir yandan kurum içi demokrasiyi desteklerken bir yandan da kendilerine ait bir yetkiyi paylaşma noktasına geldiklerinde bundan imtina etmektedirler. Bu tezat bize yetki paylaşımı sorununu göstermektedir.

Yerleşiklik şartına çok fazla dikkat etmemeleri ise yerel demokrasi açısından olumlu bir adımdır. Yani yeni gelenler de sürece dahil olabilir anlamına gelmektedir. Fakat o belde yaşayan insanlara yönelik en temel kararlara ilişkin yöre halkı kararlarının esas alınması noktasında olumsuz bakıyorlar. Bu da yerel demokrasi için bir o kadar tezat bir durumdur.

Başkan gitmesin fakat belediye meclis üyesi belki gidebilir derken geri çağırma sürecine açık olmadıklarını ve lidere gösterdikleri bağlılıkla lider odaklı yönetimi benimsediklerini söyleyebiliriz.

Belediye meclis üyelerinin şeffaflık konusunda hiçbir sıkıntısı yoktur. Nitekim bu klasik yönetim algısında da bu şekildedir. Paylaşma ve anlatma noktasında hiçbir sorun yaşanmamaktadır. Asıl sorun karar alma süreçlerine dahil olmada yaşanmaktadır.

Mali özerklik konusunda da, mali olarak güçlenmek istediklerini fakat mali özerklik konusunda çok da istekli olmadıklarını görmekteyiz. Bu durum vesayet denetimi düşüncesinin hala bir şekilde devam ettiğini bize göstermektedir.

Tüm bunlar dikkate alındığında yerel demokrasi anlamında hala klasik yönetim anlayışına kayan zayıf bir düşüncenin hakim olduğu görülmektedir. Bunun iyileştirilmesi için çalışmada "3.4. Yerel Demokrasinin Güçlendirilmesi" başlığı altında incelenen yönetim, kamuoyu yoklamaları, sivil toplum kuruluşları, dilekçe ve bilgi edinme hakkı, kent konseyleri ve halk inisiyatifi alt başlıkları sadece sözde değil, özde de iyi kavranarak tam manasıyla uygulamaya konmalıdır.

Vatandaşların üzerlerine düşen görevi yapıp, katılım sağlayıp, istek ve görüşlerini bildirmeleri, idarecilerin de her ne kadar halk tarafından seçilmiş olsalar da gerekli her noktada tekrar halka dönüp, danışıp, gerekenlerin yapılması noktasında çalışmaları gerekmektedir.

Çalışmamızdan çıkardığımız sonuçlar neticesinde hem bundan sonra bu alanda çalışma yapacaklara hem de genel anlamda yerel demokrasinin özünün iyi kavranması ve buna uygun hareket edip yerel yönetimlerde iyileştirmeye gidilmesi açısından bazı öneriler sunulacaktır.

İlk olarak vatandaşların yönetime katılması, kendileri ile ilgili kararlarda etkin bir rol oynaması, aktif bir yurttaş olması ve kentine sahip çıkması "hemşehrilik" anlayışı

ile olmaktadır. Bu anlayışın gelişmesi demek yerel demokrasinin hakkıyla uygulanması demektir. Hemşehrlik bilinci olmayan vatandaşların yönetime katılımdan uzak durması, karar alma noktalarında rol oynamak istememesi, kendilerini ilgilendiren kararlar alınırken yöre halkı olarak etkin bir oynamaması çok normaldir. Kente ait hissedip , kentle ilgili verilen kararlarda aktif rol oynamak ancak ve ancak hemşehrlik bilinci ile mümkündür. Bu sebeple hemşehrlik bilincinin geliştirilmesi için çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Yapılan anket sonucunda seçilmiş bir belediye başkanının hizmetlerinden memnun kalınmaması durumunda yöre halkının yapacağı bir oylamayla görev süresi bitmeden görevinden alınabilmesi sorusuna olumlu cevap yüzdesi toplamı yüzde ellinin altında kalmış ve belediye meclis üyeleri bunu onaylamamıştır. Bu da aslında bize "geri çağırma (recall)" sürecine açık olmadıklarını göstermektedir. Geri çağırma mekanizması seçmenler için bir denetim mekanizmasıdır. Yöneticilerin vatandaşlar üzerinde karar verirken vatandaşlardan bağımsız hareket etmelerini engelleyen bir sistemdir. Vatandaşın yönetim sürecine bizzat katılımını ifade eder. Bunu desteklemeyen bir anlayış yerel demokrasi anlayışına ters düşecektir. Bu sebeple geri çağırma sürecinin kabullenilmesi ve bunun uygulanabilmesi için gerekli koşulların oluşturulması önerilmektedir.

Son olarak, iyi bir yönetim için yöneticilerin bilinçlenmesi gerekmektedir. Bunun için gerekli eğitimlerin verildiği, gerekli bilincin oluşturulduğu bir akademinin varlığı önerilmektedir. Yöneticilerin algılarının iyileştirilmesi için bu konumlardaki kişilerin zorunlu katılım sağladığı ve bu eğitimi almadan yönetici konumuna geçemeyeceği bir "Liderlik Akademisi" önerilmektedir. Tez çalışmamız için anketi uygulamak bile bir hayli zor olmuşken bu eğitimin yöneticilere uygulanması gerektiği ve bu konuda bir bilgi eksikliğinin olduğu aşikardır. Böyle bir akademinin varlığının bu durumun iyileştirilmesinde etkisinin büyük olacağı görülmekte ve bu sebeple "Liderlik Akademisi" için çalışmalar yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Ağgöl, M., "Radikal Demokrasi ve Kimlik", Demokrasi Teorileri Dersi Ödevi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, ss.1-25.
- Akçay, Ü., (2015), "Ekonomik Demokrasi Ama Nasıl ? Planlama Yeniden " , *Başlangıç Dergisi* (13.03.2015).
- Akdeniz, D., (2018), Türkiye’de Hukuki Ve İdari Açından Düzenleyici Ve Denetleyici Kurumların Bağımsızlığına İlişkin Değerlendirme, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (57), ss.1-19.
- Akgün, E., (2011), "Antik Yunan'da Yurttaşların Özgürlüğünün Temeli Olarak Demokrasi" , *Eskiçağ Bilgileri*, (1), ss.163-172.
- Aktaş, M., (2015), "Demokrasi Kavramına Eleştirel Bir Bakış", *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), ss.87-105.
- Anbarlı Bozatay, Ş., Kızılkaya, K., (2016), Merkezden Yönetim-Yerinden Yönetim Tartışmalarının Odağında Bir Düzenleme: 6360 Sayılı Yasa Hakkındaki Değerlendirmeler, *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(1), ss.609-637.
- Antbilgi (2019), <<https://www.antbilgi.com/dragon-kanunlari/>> (28.07.2019).
- Arıkboğa, E., (2018), Yerinden Yönetim ve Merkezileşmiş Büyükşehir Sisteminde Yetkilerin Dağıtılması, *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 6(1), ss.1-34.
- Arslan, D., (2003), "Eşitsizliğin Teorik Temelleri: Elit Teorisi", *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (6) 2003 / 2, ss.115-135.
- Ayman Güler, B., (1994), "Yerel Yönetim Tarihi" , *Belediye Dergisi* ,Temmuz 1994, 1(1), ss.4-6.
- Azaklı, S., Tek, H., (2016), "İl Özel İdarelerinde Yeniden Yapılan(ama)ma Çabaları ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar" , *Yönetim Ve Ekonomi Dergisi* , 23(1), ss.233-246.

Başı, Ş., (2014), "Yeni İl Özel İdaresi Kanunu'nun Getirdikleri" , Hacettepe Üniversitesi Kamu Yönetimi Öğrenci Konferansı,

<https://www.academia.edu/6570196/YEN%C4%B0_%C4%B0L_%C3%96ZEL_%C4%B0DARES%C4%B0_KANUNUNUN_GET%C4%B0RD%C4%B0KLER%C4%B0_KONFERANS>

Bekcan, U., (2005), "Demokrasi Kuramları Açısından Türk Demokrasisine İlişkin Bir İnceleme" (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Belli, A., Aydın, A. (2012), Yerel Demokrasi Ve Katılım: Kahramanmaraş Ve Hatay İllerinin Karşılaştırılması, II. Bölgesel Sorunlar Ve Türkiye Sempozyumu, 1-2 Ekim 2012.

Belli, A., (2017), Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı Bağlamında Yerinden Yönetimin Ve Yerel Yönetimlerin Değerlendirilmesi, *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)* , 9(16), ss.101-118.

Berkün, S., (2017), Kamu Açısından Yönetim, *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 6(16), ss.638-664.

Büyükşehir Belediyesi Kanunu (2004), T.C.Resmi Gazete, 25531, 23.07.2004.

Cesur, A., (2018), "Yönetişim Perspektifinden Kent Konseylerinin Kent Yönetimindeki Rolü Ve İşlevselliği", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(55), ss.809-816.

Çelik, D., (2020), Yerel Demokrasi Açısından Türkiye’de Büyükşehir Belediyeleri (Bütünleşik Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Çelik, V., Çelik, F. ve Usta, S. (2008), "Yerel Demokrasi Ve Yerel Özerklik İlişkisi", *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Aralık 2008, 1(2), ss.87-104.

Çetin, S., (2009), "Yerel Yönetim Birimi Olarak Türkiye’de İl Özel İdareleri", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (25), (Aralık 2009).

- Çiçek, Y., (2014), "Geçmişten Günümüze Türkiye'de Yerel Yönetimler", *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), ss.53-64.
- Demir, N., (2010), "Demokrasinin Temel İlkeleri ve Modern Demokrasi Kuramları", *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 10(2), ss.597-611.
- Ekodialog,(Çevrimiçi),
<https://www.ekodialog.com/kamu_yonetimi/yerel_yonetim_belediye_il_ozel_idaresi.html> (10 Nisan 2019).
- Eldem, H., (2015), "Yerel Yönetimler Reformunun Bir Parçası Olarak Köy Kanunu Tasarı Taslağı", *Optimum Ekonomi Ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(1), ss.39-61.
- Ertaş, H., (2016), "Türkiye'de Yerel Yönetim Birimlerinin Görev Ve Sorumlulukları İle İlgili Mevzuat Ve Karşılaştırmalı Analiz" , *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi* , (11), ss.87-113.
- Eryılmaz, B., (2016), Kamu Yönetimi: Düşünceler, Yapılar, Fonksiyonlar, Politikalar. 9. Baskı, Umuttepe Yayınları, Kocaeli.
- Firidin, E., Uzun A., (2018), "İyi Yönetişim İlklerinden Katılımın Uygulanması Hususunda Teorik Bir Değerlendirme", *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sbe Dergisi*, 8(1), ss.180-197.
- Genç, F.N., Korkın, E., (2017), "6360 Sayılı Kanun'la Tüzel Kişiliği Kaldırılan Belde Belediyelerinde Halkın Uygulamaya İlişkin Algısı: Atça (Sultanhisar-Aydın) Örneği", *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 19 (32), ss.84-95.
- Görmez, K., (1997), Yerel Demokrasi ve Türkiye, Ankara: Vadi Yayınları.
- Göktolga, O., (2014), Demokrasinin Demokratikleştirilmesi: Yerel Doğrudan Demokrasi Uygulamaları, *Birey Ve Toplum Dergisi* , 4(2), ss.97-116.

- Güçyetmez, M., (2017), "Karşılaştırmalı Demokrasi Modelleri ve Hükümet Sistemleriyle İlişkisi", *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi* , 7(1) , ss.479-496.
- Gürses, F., (2015), Yerel Demokrasi ve Siyasal Katılım: Kent Konseyleri Üzerine Ampirik Bir Araştırma, *PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi* , 11(2), ss.49-68.
- Hakyemez, Y. Ş., (2003), Çoğunlukçu Demokrasi Anlayışı, Rousseau Ve Türk Anayasaları Üzerindeki Etkisi, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 52(4).
- Henden, H.B., Henden, R. (2005), "Yerel Yönetimlerin Hizmet Sunumlarındaki Değişim Ve E-Belediyecilik", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* , 4(14), ss.48-66.
- Hüner, M. F., (2013), "Antik Yunan Demokrasisi-Modern Demokrasi Karşılaştırması, *Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi* , 5(13) , ss.183-203.
- Kahraman, S. G., (2004), Radikal Demokrasi Ve Vatandaşlık: Liberal Ve Komunitaryan Yaklaşımlarla Bir Karşılaştırma, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kalkan, A., Alparslan, A. M., (2009), "Şeffaflık, İletişim Ve Hesap Verebilirliğin Yerel Yönetim Başarılarına Etkileri", *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 1(1), ss.25-40.
- Karakurt Tosun, E., (2007), "Avrupa Birliğine Üyelik Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimler Ve Sivil Toplum Kuruluşları", *Paradoks, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 3(2), ss.1-16.
- Karakurt Tosun, E., (2017), "Bir Kentte Yaşamaktan Memnun Olma İle Kentsel Yönetimsel Süreçlere Katılım Arasında İlişki Var Mıdır? Bursa Kent Konseyi Örneği", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (26), ss.201-222.
- Kaya, F., (2008), Demokratik Sosyalizm ya da Sosyal Demokrasi Nedir?, *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 2(2), ss.211-214.

- Kent Konseyi Yönetmeliği (2009), T.C.Resmi Gazete, 27250 (06.06.2009).
- Kırılmaz, M., Atak, F. (2015), Kamu Mali Yönetiminde Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik Araçları: Faaliyet Raporları, *Ombudsman Akademik Dergisi*, Yıl: 2, (3), Temmuz- Aralık, ss.189-217.
- Kocabaş, S., (2020), "Genel Olarak Devlet Teşkilatı", Aday Memur Eğitimi 2020 (18.09.2020).
- Kösekahya, G., (2003), "Katılımcılık Ve İyi Yönetişim", <<http://debis.deu.edu.tr/userweb//hilmi.coban/ödevler/iyi%20yönetim/katılımcılık.pdf>> , (15.04.2021).
- Köseoğlu, Ö., Yurttaş F., Selek C., (2005). "Yolsuzluğu Önlemede Kullanılan Araçlardan Biri Olarak Yönetimde Açıklık ve Bilgi Edinme Hakkı", II. Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu, Sakarya Üniversitesi.
- Schmidt, M.G., (2002), Demokrasi Kuramları, (Çev.: M.E. Köktaş), Vadi Yayınları, Ankara.
- Muratoğlu, T., (2015), "Mahalli İdareler Mevzuatında 6360 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler" , *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* , 20(32), ss.59-96.
- Nacak, O., (2014), " Temsili Demokrasinin Sorun Alanları ve Çözüm Noktasında Yeni Bir Model: Katılımcı Demokrasi", *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (32), ss.194-214.
- Oktay, E., Pekküçükşen, Ş., (2009), "Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesinin Bir Aracı Olarak Sivil Toplum Kuruluşları -Türkiye İçin Kısa Bir Değerlendirme-", *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Yıl:11, (16), ss.172-186.
- Önder, Ö., (2013), Yerelleşme Ve Yerel Demokrasinin Güçlendirilmesi Bağlamında Yerel Katılım, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 9(18), ss.311-326.

- Özbaran, M. H., (2000), "Kamu Kesiminde Hesap Verme Sorumluluğu Uygulamalarının Modernizasyonu" , *Sayıştay Dergisi* , 11(39), ss.114-126.
- Sinkil, D. vd., (2017), "Sosyal Demokrasi Ve Üçüncü Yol" , Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, <<https://slideplayer.biz.tr/slide/3248341/>>
- Sobacı, M. Z., Köseoğlu, Ö., (2016), Başkanlık Sistemlerinde Yerel Yönetimler Abd, Brezilya, Şili, Endonezya, Ve Güney Kore, Seta Yayınları , İstanbul.
- Tekeli, İ., "Temsili ve Katılımcı Demokrasinin Bir Arada Varoluşunun Kuramsal Olarak Temellendirilebilmesi İçin Bir Arayış, (10.05.2021).
- Tortop, N., (1991), "Özerk, Üretken ve Katılımcı Mahalli İdare Anlayışı", *Amme İdaresi Dergisi*, 24(4), ss.4-9.
- Tutar, H., Altınöz, M., (2017), "Hesap Verebilirlik Bağlamında İç Denetim ve Sorun Alanları: Eleştirel Bir Analiz", *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(15), ss.225-248.
- TÜSİAD, Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği, Yerel Yönetimler, Sorunlar ve Çözümler, İstanbul: TÜSİAD Yayınları, İstanbul 1992.
- Ural, Ş., (1999), "Demokrasi Kavramı, Toplumsal Değerler ve Birey", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 40(1), ss.451-459.
- Uygun, O., (2010), "Demokrasinin Çoğunlukçu ve Çoğulcu Modelleri: İki Bin Beş Yüz Yıllık Bir Tartışmanın Analizi", Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayını, Haziran.
- Üste, R. B., (2005), "Yerel Yönetimlerde Demokratikleşme", *Türk İdare Dergisi* , (448), ss.49-60.
- Yaman, F. T., (2017), "Katılımcı Demokrasi: Kapsam ve Unsurlar" , *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* , 6(2) , ss.136-160.
- Yıldırım, M., (2003), "Sivil Toplum ve Devlet", *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(2), ss.226-242.

Yolcu, Tuğba (2013), "Cumhurbaşkanının Halk Tarafından Seçilmesinin Türk Demokratikleşme Sürecine Etkisi" , Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Ek 1: Anket

YEREL YÖNETİCİLERİN YEREL DEMOKRASİ ALGISI ANKET FORMU

Saygıdeğer Meclis Üyesi;

Bu anket, yerel yöneticilerin yerel demokrasi algısı alanında İnönü Üniversitesi bünyesinde hazırlanan bir yüksek lisans tezinin bir parçasıdır. Anketin amacı, Malatya ilindeki yerel yöneticilerin yerel demokrasiye ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir.

Bir ülkede demokrasinin gelişmesi, yerelde demokrasinin gelişmesiyle sıkı sıkıya ilişkilidir. İsim yazılmadan doldurulacak olan bu anket, ülkemizde yerel yöneticilerin demokrasiye bakış açısının belirlenmesi açısından önder çalışmalardan olacaktır. Bu projenin başarılı olması durumunda, projenin uzun vadede TÜBİTAK katkılarıyla tüm Türkiye’de uygulanması planlanmaktadır.

Değerli vakitlerinizi ayırarak, bilimsel çalışmamıza katkı sunduğunuz için teşekkür eder, saygılarımızı sunarız.

Ceren ELÇİ/Yüksek Lisans Öğrencisi

Doç. Dr. Oğuzhan GÖKTOLGA/Tez Danışmanı

Aşağıdaki sorulara karşılık gelen görüşünüzü en iyi şekilde yansıtan seçeneği işaretleyiniz.

1. Vatandaşlar belediye meclis toplantılarına katılabilirler.

☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

2. Vatandaşların belediye meclis toplantılarında, gündemdeki konular üzerinde görüş bildirmeleri uygundur.

☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

3. Vatandaşlar, Belediye Meclisi toplantılarında gündemde olmayan bir konunun görüşülmesini isteyebilirler.

☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐
Kesinlikle Katılmıyorum

4. Kent konseylerinde alınan kararlar belediye meclis gündeminde de yer almalıdır.

☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐
Kesinlikle Katılmıyorum

5. Kent konseyleri gönüllülük esasına dayandığı için, şehir yönetiminde daha aktif olarak yer almalıdırlar.

☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐
Kesinlikle Katılmıyorum

6. Kent konseylerinin idari ve mali yapısı daha özerk hale getirilmelidir.

☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐
Kesinlikle Katılmıyorum

7. Belediye teşkilatlanmaları planlanırken, belediye çalışanlarının görüşleri de dikkate alınmalıdır.

☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐
Kesinlikle Katılmıyorum

8. Belediyelerdeki memurluklar ve idari pozisyonlar, o belediye sınırları içerisinde en az 10 senedir yaşıyor olanlara açık olmalıdır.

☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐
Kesinlikle Katılmıyorum

9. Yerel seçimlerde oy kullanabilmek için bir seçmenin en az 5 veya 10 yılı aşkın bir süredir o belediye sınırları içerisinde ikamet ediyor olması gerekir.

☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐
Kesinlikle Katılmıyorum

10. Yerel seçimlerde vatandaş olmayan ancak belli bir süre o beldede ikamet ediyor olanlarda oy kullanabilmelidir

☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐
Kesinlikle Katılmıyorum

11. Bir belediyenin belediye­lik vasfının kaldırılması veya başka bir belediyeyle birleştirilmesi, ancak ve ancak o yöre halkının oyuyla mümkün olmalıdır.

☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐
Kesinlikle Katılmıyorum

12. Belediye meclislerinde, belediyenin memur idarecilerinin (Daire Başkanı, müdür vs.) oy hakkı olmalıdır.

☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐
Kesinlikle Katılmıyorum

13. Belediyeler, parasal olarak belirli bir miktarın üzerindeki yatırımlara, mini bir referandumla belediye sınırları içerisinde yaşayan insanların onayını almadan başlamamalıdır.

☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐
Kesinlikle Katılmıyorum

14. Belediyeler belirli bir alanda bir düzenleme veya yatırım yapmadan önce, o düzenlemeden doğrudan etkilenen ve etkilenecek olan kişi veya kurumlardan oluşan bir komisyon oluşturmalı ve bu komisyon kararı çerçevesinde hareket etmelidir.

☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐
Kesinlikle Katılmıyorum

15. Belediyeler belirli bir alanda bir düzenleme yaparken, o alana ilişkin kuruluşlardan örneğin, oda başkanlıklarından resmi kurumların taşra teşkilatlarından görüş almalı ve bu görüş çerçevesinde hareket etmelidirler.

☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐
Kesinlikle Katılmıyorum

16. Belediyeler bütçe gerçekleştirmelerini belirli aralıklarla çeşitli basın yayın organları ve internet sitesi aracılığıyla vatandaşlarla paylaşmalıdır.

☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐
Kesinlikle Katılmıyorum

17. Belediye meclislerinde, belirli bir evet oyunun altında bir oranla kabul edilen kararlar mutlaka ve mutlaka halkın onayına sunulmalıdır.

☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐
Kesinlikle Katılmıyorum

18. Bir mahallede yapılacak bir hizmetin ve/veya yatırımın nihai karar vericileri o mahallenin sakinleri olmalıdır.

☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐
Kesinlikle Katılmıyorum

19. Belediyeler, parasal olarak belirli bir miktarın üzerinde olan ihaleleri internet, belediye televizyonu ve benzeri yayın organlarından canlı olarak yayınlamalıdır.

☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐
Kesinlikle Katılmıyorum

20. Seçilmiş bir belediye başkanının hizmetlerinden memnun kalınmaması durumunda başkan, yöre halkının yapacağı bir oylamayla görev süresi bitmeden görevinden alınabilmelidir.

☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐
Kesinlikle Katılmıyorum

21. Belediye meclis üyeliği dönüşümlü olmalı ve yörede seçilme yeterliğine sahip her vatandaş, belirli bir süreyle meclis üyeliği yapmalıdır.

☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐
Kesinlikle Katılmıyorum

22. Seçilmiş bir belediye meclisi üyesi, hizmetlerinden memnun kalınmaması durumunda yöre halkının yapacağı bir oylamayla görev süresi bitmeden görevinden alınabilmelidir.

☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐
Kesinlikle Katılmıyorum

23. Vatandaşlar, yörede belli bir sayıda imzayı toplamak şartıyla belediyelerin gündemde olmayan bir hizmetini, yatırımını gerçekleştirmesini sağlayabilmelidirler.

☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐
Kesinlikle Katılmıyorum

24. Vatandaşlar, belirli bir imza sayısını sağlamak koşuluyla, Belediye Meclisi'nin ve/veya Belediye Başkanının aldığı bir kararı iptal edebilme hakkına sahip olmalıdır.

☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐
Kesinlikle Katılmıyorum

25. Belediyeler, o beldede toplanan Gelir Vergisi'nden de belli bir oranda pay alabilmelidirler.

☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐
Kesinlikle Katılmıyorum

26. Belediye başkanlıklarının, ölüm, istifa, görevden alınma gibi nedenlerle boşaldığı durumlarda yeni başkanı Meclis belirlememeli, bunun yerine başkanlık için yeni bir seçim yapılmalıdır.

☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐
Kesinlikle Katılmıyorum

27. Belediyeler yatırım miktarı parasal olarak ne kadar yüksek olursa olsun bu yatırıma karar verirken, herhangi bir üst otoriteden onay almamalıdır.

☐ Kesinlikle Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Kararsızım ☐ Katılmıyorum ☐
Kesinlikle Katılmıyorum